

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ต.ต.ประเสริฐ สมบูรณ์

	วพ347.013 ป422ป
34B0099934	
Title : ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ	
หอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2537

วพ.
347.013
ป 422 ป
น.1

LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE CONSTITUTIONAL TRIBUNAL

POLICE MAJOR PRASERT SOMBOON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

1994

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญา. นิติศาสตร์ มหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ

โดย พ.ด.ด.ประเสริฐ สมบูรณ์

สาขาวิชา นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.มนตรี รูปสุวรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผศ.ดร.พรชัย เลื่อนฉวี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

(ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เกรียงงาม)

ประธานกรรมการ / ผู้แทนทบวงฯ

(รศ.ดร.มนตรี รูปสุวรรณ)

กรรมการ

(ผศ.ดร.พรชัย เลื่อนฉวี)

กรรมการ

(อาจารย์พินิต อารยะศิริ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

กรรมการ

(ผศ.ดร.พรชัย เลื่อนฉวี)

กรรมการ

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยาธิรัฐ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 31 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2537

กิติกรรมประกาศ

งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่าง
ใกล้ชิดจาก รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.พรชัย เลื่อนฉวี ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่ง
ในการช่วยให้ข้อคิด วิจารณ์ และตรวจแก้วิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
หากมิได้รับความช่วยเหลือจากท่านดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนก็จะไม่สามารถทำ
วิทยานิพนธ์ให้สำเร็จได้อย่างแน่นอน นอกจากนี้ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญอีก
ท่านหนึ่ง ได้แก่ อาจารย์ ดร.วิชัย สังข์ประไพ จึงขอขอบพระคุณอย่างสูง
ในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้ว

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำตรวจแก้เป็นครั้งสุดท้าย ทำให้วิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

พ.ต.ต.ประเสริฐ สมบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ

บทที่

1	บทนำ	
1.1	ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3	สมมุติฐานของวิทยานิพนธ์.....	2
1.4	ขอบเขตในการวิจัย.....	3
1.5	วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.6	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์.....	3
2	แนวความคิดพื้นฐานและวิวัฒนาการเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	4
2.1	แนวความคิดพื้นฐาน.....	4
2.2	วิวัฒนาการตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ.....	8
2.3	โครงสร้างของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสและ ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	10
2.4	วิวัฒนาการเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	13
3	องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	24
3.1	องค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	24
3.2	คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	30
3.3	การวิเคราะห์องค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย.....	33
3.4	การวิเคราะห์ในเรื่องคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย.....	36

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4	อำนาจหน้าที่และบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	38
4.1	อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	38
4.2	อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ศึกษาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญทุกฉบับ.....	40
4.3	อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย เปรียบเทียบกับอำนาจหน้าที่ตุลาการรัฐธรรมนูญ ของประเทศฝรั่งเศส.....	50
4.4	บทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	51
5	ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	54
5.1	ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับองค์ ประกอบและคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	55
5.2	ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	59
5.3	ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องของ บทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	64
5.4	ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดรูปองค์กร ตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	65
6	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	68
1.	สรุป.....	68
2.	ข้อเสนอแนะ.....	72
	ภาคผนวก.....	73
	บรรณานุกรม.....	94
	ประวัติผู้เขียน.....	98

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ
ชื่อนิสิต	พ.ต.ต. ประเสวีรัฐ สมบูรณ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี
ภาควิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2536

บทคัดย่อ

นับตั้งแต่ประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติ เรื่องเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ จนกระทั่งปีพุทธศักราช 2489 เกิดคดีอาชญากรรมสงคราม และมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1/2489 พิพากษาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายนั้นใช้บังคับมิได้ แล้วถ้ารัฐธรรมนูญไม่ได้บังคับไว้ว่า องค์การใดมีอำนาจวินิจฉัย ศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัย อันเป็นเหตุให้เกิดตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นในเวลาต่อมา

จากการศึกษาถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2489 จนถึงปัจจุบัน การพัฒนาการในเรื่ององค์ประกอบคุณสมบัติ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญ ยังมีปัญหาอยู่หลายประการดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย กับตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส และของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สรุปความไว้ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญไทย มาจากบุคคล 2 ประเภท คือ จากการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง และโดยตำแหน่งส่วนหนึ่งแต่เพื่อความเหมาะสม น่าจะให้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด

2. คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีความรู้ทางด้านนิติศาสตร์ หรือรัฐศาสตร์ เห็นว่าควรที่จะให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากผู้มีความรู้ในด้านสังคมศาสตร์อีกด้วย เพื่อในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ จะได้

กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจากเดิมที่มีอยู่ 9 ประการ เห็นว่าควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอีก คือ อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีปัญหาเกิดขึ้น เพราะมีผู้นำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลว่าการทุจริตในการเลือกตั้ง และให้ศาลรอการพิจารณาคดีไว้แล้ว ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดี

4. เนื่องจากบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทยในปัจจุบัน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีบทบาทน้อยมาก จึงควรเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาเข้าชื่อกันจำนวนหนึ่ง ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาโดยให้ยื่นคำร้องผ่านต่อสภาที่ตนเป็นสมาชิก ถ้าเห็นชอบจึงส่งให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยต่อไป อีกประการหนึ่งให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องของการพิจารณาวินิจฉัยกรณีการทุจริตในการเลือกตั้ง

5. การจัดรูปองค์กรที่เกี่ยวข้องกับตุลาการรัฐธรรมนูญ ขณะนี้การจัดรูปองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้อยู่แล้ว แต่ถ้าหากต่อไปในอนาคต เมื่อตุลาการรัฐธรรมนูญมีบทบาทมากขึ้น ก็จำเป็นต้องขยายฝ่ายธุรการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามไปด้วย

Thesis Title	Legal problems concerning the constitutional tribunal
Name	Police Major Prasert Somboon
Thesis Advisor	Assoe Prof. Dr. Montree Roopsuwan
Co-Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Pornchai Leonchawee
Department	Law
Academic Year	1993

ABSTRACT.

Since the transforming of the government to democracy in B.E. 2475, the constitution has no stipulations in regard with the constitutional tribunal Until B.E. 2489, there was a typical case of war criminals and there had been the Supreme court's ruling No. 1/2489 acquitting the prosecution, thereby causing the first existence of constitutional tribunal

Through the study of the stipulations of the Thai Constitutional tribunal from B.E. 2489 upto present, the development in its elements, roles, power and duty, of the constitutional Tribunal has been still troublesome in many respects; therefore, to be guidelines for solving such problems, this thesis has made a comparative study of the Thai, French and the Federal Republic of Germany's constitutional tribunals with the summary as follows

1. The personnel elements of Thai constitutional tribunal are consisted of 2 categories; by appointment and

by position; to neutralize this, the total number of judges in the tribunal should derive from an election.

2. The educational qualification of the members of the constitutional tribunal is indicated with the degree of law or Political Science. This thesis is of the opinion that partial panelists should also derive from those who are qualified in social science as well, so that the jurisdiction can be made with a wider scope of consideration.

3. The power and duty of the constitutional tribunal formerly are based on 9 items of principles. This thesis is of the opinion that another item should be added, i.e. the authority to judge/determine in case of any litigation on breach of election, to suspend the court's consideration, then submit the matter for determination by constitutional tribunal

4. Due to the fewer roles played by current Thai constitutional tribunal, roles are also limited, as a result. This thesis is of the opinion that there should be an opportunity for the parliament members to submit a matter with certain number of support for further consideration by the constitutional tribunal, through the parliament where they are members. In addition, equip the constitutional tribunal with the power and duty to determine in case where there is any breach in the election.

5. The current organization of the constitutional tribunal is practical, but should there be more roles in the future to be played by the constitutional tribunal,

then there is a requirement for further expansion of the administrative work on a later stage.

D
P
U

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จึงได้มีการกำหนดองค์กรหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในทางกฎหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นในทางการเมืองในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาในเรื่อง "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ" โดยชี้ให้เห็นถึงปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัญหาทางกฎหมาย ในเรื่องขององค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมดมีจำนวน 10 คน ทั้ง 10 คนนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้มาโดยตำแหน่งส่วนหนึ่งและให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้มาโดยการแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่งจากการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้มาจากบุคคลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญดังกล่าว อาจมีข้อดีในทางกฎหมาย แต่จะมีข้อเสียในทางปฏิบัติ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจาก การแต่งตั้งมีความรู้ทางนิติศาสตร์ หรือมีความรู้ทางรัฐศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าคุณสมบัติดังกล่าวยังคงแคบไป ควรได้มีการกำหนดคุณสมบัติมากขึ้น

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ ซึ่งควรกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมอีก ดังนี้ คือ อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น

เพราะมีผู้นำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลว่า มีการทุจริตในการเลือกตั้ง ให้ศาลรอกการพิจารณาไว้และส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

4. นับแต่พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคดีไว้น้อยมาก ถ้าหากได้ให้โอกาสองค์กรอื่น ๆ สามารถเสนอปัญหาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้เองแล้ว น่าจะทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาได้มากยิ่งขึ้น

5. การจัดองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ ขณะนี้มีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรจะดำเนินการอย่างไรหรือควรให้สังกัดอยู่ในหน่วยงานใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาโครงสร้าง ตลอดจนบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2489 ปีพุทธศักราช 2492 ปีพุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมปีพุทธศักราช 2495 ปีพุทธศักราช 2511 ปีพุทธศักราช 2517 และปีพุทธศักราช 2521 มาเปรียบเทียบกัน

2. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญา ได้นำเอาระบบตุลาการรัฐธรรมนูญของต่างประเทศมาเป็นแนวทางปรับปรุง กับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ในส่วนที่เห็นว่าเหมาะสม

3. เพื่อจะให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นสถาบันหลักในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.3 สมมติฐานของวิทยานิพนธ์

ตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ยังประสบปัญหาในด้านองค์ประกอบ คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และบทบาท จึงทำให้ตุลาการรัฐธรรมนูญยังไม่เป็นสถาบันที่เป็นที่ยอมรับดังเช่นตุลาการรัฐธรรมนูญของบางประเทศ

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทยตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน

2. เปรียบเทียบคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทยกับตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส และศาลรัฐธรรมนูญประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ทฤษฎีทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นหลักของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มุ่งวิเคราะห์วิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาเอกสารหนังสือบทความของนักวิชาการที่เขียนไว้ในวารสารและเอกสารทางกฎหมายต่าง ๆ เช่น วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วารสารนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รัฐสภาสาร วารสารกฎหมายปกครอง ฯลฯ ตลอดจนวิทยานิพนธ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขถึงโครงสร้าง และบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

2. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าโครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมในอนาคตต่อไป

5. กรณีอื่น ๆ ที่ได้บัญญัติในรัฐธรรมนูญ⁷

2.4 วิวัฒนาการเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขในปีพุทธศักราช 2475 มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ใช้ในการปกครองประเทศเป็นครั้งแรกได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ได้บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมไม่ให้กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้แก่ มาตรา 61 ซึ่งบัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ" การที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เช่นนี้จึงมีผลอยู่ว่าใครจะเป็นผู้ชี้ขาดว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดเป็นโมฆะ ทั้งนี้ถ้าจะให้สภาเป็นผู้ชี้ขาดก็จะเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะสภาเป็นผู้ออกกฎหมายเองจะให้รัฐบาลเป็นผู้ชี้ขาดก็ยังไม่เห็นเหตุผลสนับสนุนที่น่าหนักใจ จึงเหลือแต่ศาลเท่านั้นที่เป็นผู้ทำหน้าที่ชี้ขาด คือมาตรา 58 ตามรัฐธรรมนูญปี 2475 ซึ่งบัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมาย และในนามพระมหากษัตริย์" มาตรา 60 บัญญัติว่า "ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย" และมาตรา 62 บัญญัติว่า "ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิ์เด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้" ⁸

⁷ BASIC LAW FOR THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY, PRESS AND INFORMATION OFFICE OF THE FEDERAL GOVERNMENT 1991, P.55, 60.

⁸ วัชรินทร์ จอมพลา, ตุลาการรัฐธรรมนูญ รัฐสภาสาร กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รัฐสภา, 2529 หน้า 1-2

กระบวนการในเรื่องของการตีความมาตรา 62 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้กล่าวไว้ว่า มาตรา 62 บัญญัติว่า "สิทธิในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้ อยู่แก่สภาเป็นการเด็ดขาด" ทั้งนี้เพราะเหตุว่า รัฐธรรมนูญปกครองนั้นหาเหมือนกฎหมายอื่น ๆ ไม่ ต่างประเทศหลายประเทศเขาให้อ่านาจแก่สภาเหมือนกัน และอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้กล่าวไว้เกี่ยวกับมาตรา 62 มีความเห็นว่า "การตีความรัฐธรรมนูญอยู่แก่สภา" เช่น ประเทศอังกฤษ" ประกอบกับประธานอนุกรรมการได้กล่าวไว้ว่าปัญหาในเรื่องของการตีความรัฐธรรมนูญนี้ในประเทศต่าง ๆ ให้สภาเป็นผู้มีสิทธิเด็ดขาดเว้นอเมริกา

จากหลักการ และเหตุผลดังกล่าวแล้วข้างต้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ทำการพิจารณารวมกันแล้ว จะเห็นได้ว่ายังไม่ได้มีความแน่ชัดว่าศาลหรือสภาเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะต้องเป็นโมฆะ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ต่อมาในปีพุทธศักราช 2488 ได้มีพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา 3 ได้บัญญัติไว้ว่า "การกระทำใด ๆ อันบุคคลได้กระทำไม่ว่าในฐานะเป็นตัวการ หรือผู้สมรู้ต้องตามที่บัญญัติไว้ต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และผู้กระทำเป็นอาชญากรรมสงคราม ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้

1. ทำการติดต่อวางแผนการศึก เพื่อทำสงครามรุกรานหรือกระทำการโดยสมัครใจเข้าร่วมสงครามกับผู้ที่ทำสงครามรุกราน หรือโฆษณาชักชวนให้บุคคลเห็นดีชอบในการกระทำของผู้ทำสงครามรุกราน

2. ละเมิดกฎหมายหรือจารีตประเพณีในการสงคราม คือปฏิบัติไม่ชอบธรรมต่อทหารที่ตกเป็นเชลย จัดส่งพลเรือนไปเป็นทาส ข่าผู้ที่ถูกจับเป็นประกันทำลายบ้าน โดยไม่จำเป็นสำหรับการทหาร

---

^๑ รายงานประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 40/2475 ในวันอาทิตย์ที่ 27 พฤศจิกายน 2475.

3. กระทำการละเมิดต่อมนุษยธรรม คือกีดกันที่มุ่งเหยียดในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ หรือทางศาสนา

4. กระทำโดยสมัครใจเข้าร่วมมือกับผู้ทำสงครามรุกราน คือผู้ลี้ภัยให้ทำการยึด หรือครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรม หรือลี้ภัยให้ความลับหรือความรู้อันเป็นอุปการะแก่การทำสงครามของผู้ทำสงครามรุกราน

จากเหตุผลที่ผู้วิจัยได้ยกมากล่าวแล้วข้างต้น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดมีตุลาการรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมา

อนึ่งประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของประเทศ ประกอบในขณะนั้นประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักรไทยเป็นครั้งแรก ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 จนกระทั่งมาถึงปีพุทธศักราช 2488 ได้มีรัฐธรรมนูญอีก 1 ฉบับ ตามรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับ ก็ยังไม่ได้มีองค์กรใดที่มีหน้าที่ตัดสินว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญขึ้นมาโดยเฉพาะ ถ้ามีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นก็จะให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ตัดสินปัญหา จนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม พุทธศักราช 2488 ประกาศใช้ได้มีบุคคลหลายคนถูกจับกุม และถูกฟ้องร้องลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เหตุผลของศาลฎีกาปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม พุทธศักราช 2488 เกิดขึ้นเพราะว่าศาลฎีกา เห็นว่าพระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม พุทธศักราช 2488 เฉพาะบัญญัติย้อนหลังให้การกระทำก่อนวันที่พระราชบัญญัติเป็นความผิดด้วยนั้น ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มาตรา 14 และเป็นโมฆะ จึงพิพากษายกฟ้องเหตุผลที่ศาลฎีกายกมาขึ้นยันถึงอำนาจของศาลในการพิพากษาว่ากฎหมาย ของรัฐสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลไว้ 3 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง ศาลเป็นผู้ใช้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 58 ฉะนั้น การที่จะดูว่าอะไรเป็นกฎหมาย หรือเป็นกฎหมายที่ใช้ได้หรือไม่ ย่อมเป็นอำนาจของศาล เพราะถ้าศาลไม่มีอำนาจ ศาลก็ย่อมไม่รู้ว่าอะไรเป็นหรือไม่เป็นกฎหมาย และศาลจะดำเนินการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามกฎหมายได้อย่างไร

ประการที่สอง การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญของเราแบ่งอำนาจเป็นสามประเภทคืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ แต่ละอำนาจย่อมมีอำนาจยับยั้งและกำกับเป็นการควบคุมกันอยู่ ซึ่งเป็นหลักประกันในความมั่นคง เมื่อสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีอำนาจทางนิติบัญญัติออกกฎหมายมาแล้ว ศาลซึ่งมีอำนาจทางฝ่ายตุลาการต้องปฏิบัติตามไม่ว่าศาล จะเห็นว่ากฎหมายนั้นสมควรหรือไม่ก็ตาม แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าสภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายมาไม่ถูกต้องกับรัฐธรรมนูญหรือขัดกับรัฐธรรมนูญศาลก็มีอำนาจแสดงความไม่ถูกต้องนั้นได้ด้วยเหตุผล

ประการที่สาม เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2475 มาตรา 61 บัญญัติไว้แล้ว เช่นนี้ ก็จำต้องมีผู้ที่มีอำนาจที่ขาดว่า กฎหมายบทใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่จะนั้น มาตรา 61 นี้ก็จะไม่มีผล กฎหมายนั้นสภาผู้แทนราษฎรออกมาเอง จะกลับไปให้สภาผู้แทนราษฎรที่ขาดว่ากฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่จะว่าทางฝ่ายบริหารมีอำนาจซึ่งก็ไม่ได้เพราะการวินิจฉัยกฎหมายไม่ใช่เป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร เช่นนี้ใครเล่าจะมีอำนาจนอกจากศาล เป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นไว้สำหรับให้ความยุติธรรมเป็นการบำบัดทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชนบุคคลทั้งหลายย่อมหวังในความยุติธรรมของศาลเป็นที่ตั้ง และก็เมื่อมีบทกฎหมายอันออกมาตัดเสรีภาพ และขัดต่อรัฐธรรมนูญเช่นนี้ จะไม่ให้ศาลมีอำนาจแสดงเพื่อให้ความยุติธรรมแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องได้อย่างไรหรือแม้ศาล ไม่ประสงค์จะเข้าไปวินิจฉัยถึงกิจการของทางฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ก็ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ในกรณีเช่นนี้

ศาลฎีกาพิพากษาชี้ขาดว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 เฉพาะที่บัญญัติลงโทษการกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มาตรา 14 และเป็นโมฆะตาม มาตรา 61 การกระทำที่โจทก์ฟ้องจำเลยในคดีนี้เป็นการกระทำก่อนวันที่ 11 ตุลาคม 2488 อันเป็นวันใช้พระราชบัญญัตินี้ทั้งสิ้น จำเลยจะมีความผิดตามกฎหมายอื่นใดบ้างหรือไม่ไม่สำคัญสำหรับคดีนี้ เพราะคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามพุทธศักราช 2488 เท่านั้น และเมื่อบทบัญญัติโจทก์ฟ้องขอให้เอาผิดกับจำเลยเป็นโมฆะเสียแล้ว ก็ไม่มีทางจะลงโทษจำเลยได้ จึงให้ยกฟ้องของโจทก์เสียปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป

จากคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีอาชญากรรมสงครามดังกล่าว ซึ่งทำให้ผู้แทน

ราษฎรบางท่านไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลฎีกาได้พิจารณาพิพากษาไปแล้ว เพราะถือว่าคดีดังกล่าวเป็นปัญหาทางด้านการเมือง ควรจะตั้งศาลขึ้นมาพิจารณาคดีโดยเฉพาะ เนื่องจากศาลฎีกามีอำนาจหน้าที่ในการที่จะพิจารณาวินิจฉัยคดีตามข้อกฎหมายในหลักการก็ย่อมจะหมายความว่า เมื่อมีกฎหมายอย่างไรศาลฎีกาก็จะนำมาพิจารณาและวินิจฉัยตามข้อกฎหมายที่มีอยู่ การที่จะให้ศาลฎีกาก้าวเข้ามาพิจารณาว่า กฎหมายใดที่มีอยู่ที่ออกโดยสภานิติบัญญัตินั้นเป็นการออกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงถือว่าเป็นการไม่ถูกต้อง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยนั้น รู้สึกว่าศาลได้ล่วงล้ำเข้ามาในหน้าที่ของสภาในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญ จึงได้มีสมาชิกท่านหนึ่ง (นายกิจจา วัฒนะสินธุ์) เสนอบัญญัติ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2489 โดยให้ตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 61 และมาตรา 62¹⁰ ขึ้นมานี้ เนื่องจากศาลฎีกาได้พิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2489 โดยมีความเห็น 2 ประการคือ ประการที่ 1 ก็อ้างว่ากฎหมายอาชญากรรมสงคราม ซึ่งมีบทบัญญัติให้บังคับย้อนหลังก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินั้นเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 14 และ 61 ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งศาลฎีกาอ้างว่าการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 62 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจศาลฎีกาไม่ให้ตีความด้วย จากปัญหาจะเห็นได้ว่า การที่ศาลฎีกาวินิจฉัย เช่นนี้เป็นการพาดพิงถึงการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย ในระบอบการปกครองประชาธิปไตย ระบอบการแบ่งแยกอำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ เป็นสิ่งที่จำเป็นและจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าหากว่าอำนาจทั้งสามนี้ไปรวมกันเข้าเมื่อใดแล้ว ก็จะทำให้เกิดมีการรวมอำนาจ การใช้อำนาจโดยปราศจากขอบเขต

¹⁰ ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 มาตรา 61 บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ

มาตรา 62 "ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้

เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของราษฎร และกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเหตุนี้จึงถือว่าคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้มีผลเท่ากับเป็นการทำให้อำนาจอธิปไตยสิ้นคลอน อีกทั้งมีผลกระทบกระเทือนถึงการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ

ในกรณีศาลฎีกาได้ก้าวล่วงเข้ามาในวงเขตอำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นประเด็นที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า กฎหมายคดีอาชญากรรมสงครามซึ่งมีผลบังคับย้อนหลังก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นโมฆะ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 14 นั้น ศาลฎีกาอ้างว่า โดยที่ศาลฎีกามีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามความในมาตรา 58 และมาตรา 60 ฉะนั้น ศาลฎีกาจึงชอบที่จะวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ออกมาใช้บังคับแก่ราษฎรนั้นใช้ได้หรือไม่ และนอกจากนั้นยังอ้างประกอบว่า โดยที่ศาลมีอำนาจในทางตุลาการ คือมีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ก็ย่อมมีอำนาจที่จะตีความในกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ด้วย เพราะถ้าไม่ให้ศาลตีความแล้ว จะให้ผู้ใดตีความจะให้ฝ่ายอำนาจบริหารตีความหรืออำนาจบริหารก็ไม่ใช่ตุลาการ จะให้ฝ่ายสภาฯ ตีความ ก็อ้างว่าสภาฯ เป็นผู้ออกกฎหมาย สภาฯ จะไปบอกว่าการกฎหมายที่ตนออกนั้นไม่ดีได้อย่างไร เพราะฉะนั้นศาลฎีกาเห็นว่าอำนาจการตีความนั้นย่อมอยู่แก่ศาล แม้จะมีบทบัญญัติ บัญญัติไว้ในมาตรา 62 ว่า สิทธิในการตีความในกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิเด็ดขาด ของสภาผู้แทนราษฎรก็ตามแต่ ศาลฎีกาเห็นว่าไม่เป็นการตัดอำนาจศาลฎีกาที่จะตีความในกฎหมายนี้ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ปีพุทธศักราช 2475 มาตรา 14 ได้บัญญัติถึงเสรีภาพของบุคคลว่า "ภายในบังคับแห่งบทกฎหมายบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคนหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ" และในที่สุดศาลได้ตีความว่า รัฐธรรมนูญมาตรา 14 นี้ ยังหมายถึงเสรีภาพในการกระทำด้วย ถ้าหากว่าศาลจะตีความเช่นนั้นแล้วเห็นว่าเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการผิดบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 63 ซึ่งในกรณีแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นไม่ใช่เป็นการกระทำเป็นของธรรมดา เพราะฉะนั้นการตีความของศาลฎีกาจะทำให้เสียความเช่นนั้น เห็นว่าเป็นการก้าวล่วงเข้ามาในอำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นของสภาผู้แทนราษฎรต่อไปถ้าหากปล่อยให้ศาลตีความได้เช่นนั้นแล้ว วันหนึ่งข้างหน้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้

จะต้องเป็นโมฆะ ใช้ไม่ได้ เพราะเป็นการตัดเสรีภาพของบุคคล จึงเป็นการกระทบในทางอำนาจนิติบัญญัติ เป็นการสมการที่จะได้พิจารณากันให้ถ่องแท้ว่าการที่ศาลตีความเช่นนั้น มีอำนาจตีความเพียงไร เห็นว่าศาลไม่ควรตีความให้ นอกเหนือไปกว่านั้น เพราะรัฐธรรมนูญไม่ใช่เป็นกฎหมายธรรมดา เป็นกฎหมายพิเศษ เป็นกฎหมายสูงสุด เป็นกฎหมายที่วางรากโครงสร้างของรัฐ

เพราะฉะนั้นการกระทำใด ๆ อันกระทบกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญนั้นเราก็ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะการแก้ไขจะต้องทำจากรัฐบาลหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนฯ มีจำนวนหนึ่งในสี่ และลงมติไว้แล้วจะต้องรอไว้ 1 เดือน เช่นนี้เป็นเรื่องพิเศษ และการที่กฎหมายบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 62 นั้นก็เป็นการเน้นให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญนี้เป็นกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ จะตีความตามชอบใจไม่ได้ จึงสงวนสิทธิ์ไว้ให้สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นในฐานะที่เป็นผู้ออกกฎหมาย เป็นผู้เขียนและร่างกฎหมายนี้ออกมา ใครจะรู้ดีเท่าอำนาจนิติบัญญัติหาได้ไม่ เพราะฉะนั้นกฎหมายจึงได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้เป็นพิเศษ

นอกจากนั้น การตีความตามรัฐธรรมนูญนั้น ถ้าปล่อยให้ศาลซึ่งประกอบด้วยบุคคลเพียง 2-3 คน หรือ 4-5 คน เป็นผู้ตีความรัฐธรรมนูญโอกาสผิดพลาดย่อมมีได้มาก ควรให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ตีความ เพราะสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรใหญ่ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพิจารณา การตีความรัฐธรรมนูญจึงไม่เป็นตามอำเภอใจ และไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของราษฎร ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงมีความรอบคอบในการตีความรัฐธรรมนูญมากกว่าศาล

ต่อมา นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงการตีความในรัฐธรรมนูญนี้ ว่ามีเหตุผลด้วยกันหลายฝ่ายจึงให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญของสภานิติบัญญัติขึ้นเพื่อพิจารณา

สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในการประชุมเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2489 ให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาปัญหาในเรื่องการตีความรัฐธรรมนูญขึ้น คณะหนึ่งรวม 7 นาย ประกอบด้วย

1. เจ้าพระยาพิชัยญาติ
2. เจ้าพระยามหิธร
3. พระยานิติศาสตร์ไพศาล

4. พระยาวิกรมรัตนสุภาฯ
5. พระยานลราชสุวัจน์
6. พระยาเทพวิฑูร
7. นายพิชัญญ บัญยง (เรอเน ก็ยอง)

คณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวแล้วข้างต้น ที่เลือกเข้ามาประชุมปัญหาในเรื่องการตีความรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจเด็ดขาดของสภาฯ ประกอบด้วย อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม อดีตประธานศาลฎีกา และผู้เชี่ยวชาญทางนิติศาสตร์ ในการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญในเรื่องการตีความรัฐธรรมนูญ พอสรุปเนื้อหาและสาระสำคัญดังนี้ คือ

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญนั้น มีดังนี้

"มาตรา 61 บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ"

"มาตรา 62 ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนั้น"

คณะกรรมการมีความเห็นว่า ความคิดเห็นในรัฐธรรมนูญมาตรา 61-62 นั้น คงลงความเห็นได้ดังนี้คือ

"บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะมีความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะจะต้องถือว่าเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีกรณีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีข้อความขัดแย้งจนไม่มีข้อสงสัยอย่างไรแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งจะใช้กฎหมายนั้น อาจลงความเห็นได้ว่า บทกฎหมายนั้นเป็นโมฆะหรือไม่ตามบทมาตรา 61 แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องตีความแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว ในการที่จะวินิจฉัยว่าบทกฎหมายใดมีความแย้ง หรือขัดกับรัฐธรรมนูญจะต้องให้สภาผู้แทนฯ ตีความเสียก่อน ตามมาตรา 62 เพราะเหตุว่าสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเด็ดขาดในการตีความรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการได้ให้ความหมาย คำว่า "เด็ดขาด" ตามมาตรา 62 อาจมีความหมายเป็น 2 ประการ คือ

(ก) คำว่า "เด็ดขาด" ในที่นี้หมายความว่าในกรณีที่มีข้อพิพาทโต้เถียงกันถึงความหมายแห่งบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญแล้ว สภาผู้แทนราษฎรย่อม

เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและในที่สุดจะตีความหมายแห่งบทบัญญัตินั้น ๆ คือว่า พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นไม่พึงถูกตัดเสียซึ่งอำนาจที่จะตีความหมายนั้น ๆ เมื่อเกิดความจำเป็นขึ้น แต่สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ชี้ขาดในที่สุด และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ชี้ขาดตีความเป็นประการใดแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นจำเป็นต้องปฏิบัติตาม

(ข) คำว่า "เด็ดขาด" อีกความหมายหนึ่ง หมายความว่าอำนาจตีความแห่งรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจเฉพาะโดยลำพังของสภาผู้แทนราษฎร ผลก็คือว่า ในทางบริหารก็ดี ในทางตุลาการก็ดี หรือในทางอื่นใดก็ดี เมื่อเกิดความจำเป็นต้องตีความแห่งข้อความใดในรัฐธรรมนูญแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นใด (เช่นศาลยุติธรรม เป็นต้น) ควรดการพิจารณาคดีนั้นไว้แล้ว ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตีความหมายเสียก่อน และควรปฏิบัติตามคำตีความของสภาผู้แทนราษฎรที่ให้มา

ต่อมาคณะกรรมการการลงความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ความหมายที่แท้จริงของคำว่า "เด็ดขาด" นั้นเป็นอย่างในข้อ (ข) กล่าวคือ เป็นอำนาจเฉพาะโดยลำพังของสภาผู้แทนราษฎรแต่ผู้เดียวที่จะตีความแห่งรัฐธรรมนูญ

"ต่อมาเมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ถูกนำไปเสนอปรึกษาในสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีคำแถลงการณ์ประกอบส่งมาด้วย มีความว่า ฯลฯ สิทธิในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่แก่สภาเป็นการเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะเหตุว่าธรรมนูญการปกครองนั้น หาเหมือนกฎหมายอื่น ๆ ไม่ ต่างประเทศหลายประเทศเขาให้อำนาจนี้แก่สภาเหมือนกัน ฯลฯ"

นอกจากนี้ได้ค้นพบการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา 62) ตามที่จัดบันทึกไว้ในรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2475 ปรากฏว่า ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้อภิปรายว่า "ปัญหาเรื่องตีความรัฐธรรมนูญนี้ ในต่างประเทศเขาให้สภาเป็นผู้มีสิทธิเด็ดขาด เว้นแต่อเมริกา"

"ตามที่กล่าวข้างบนนี้ ได้ผลลัพธ์ว่า ผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้ตกลงเลือกนโยบายที่จะให้การตีความแห่งรัฐธรรมนูญตกแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ (สภาผู้แทนราษฎร) เป็นเอกสิทธิ์ อย่างเช่นรัฐธรรมนูญ สวีเดน โปรตุเกส อูรุกวัย และฝรั่งเศส ฯลฯ"

โดยเหตุผลดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ที่คณะกรรมการสิทธิการวินิจฉัยถึงคำว่า "เด็ดขาด" หมายความว่า เป็นอำนาจโดยเฉพาะสงวนไว้ให้แก่สภาผู้แทนราษฎร ในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนั้น ได้รับความสนับสนุนจากนโยบายความตั้งใจของผู้ร่างรัฐธรรมนูญเอง และซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ตกลงตามร่างมาตรา 62 ที่ปรากฏอยู่

เหตุผลจากการตีความคำว่า "เด็ดขาด" นี้ จึงไม่มีความจำเป็นหรือมีคุณค่าอันใดที่จะโต้เถียงกันต่อไป และข้อสงสัยในทางกฎหมายที่จะให้การตีความแห่งรัฐธรรมนูญตกเป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น (รวมทั้งศาลด้วย) จึงหมดไป การโต้เถียงใด ๆ ต่อไปย่อมฟังไม่ได้¹¹

จากหลักเกณฑ์และเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนที่มาของมาตราต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้อยู่กับสภาผู้แทนราษฎร ศาลจะอ้างอำนาจอื่นใดมาโต้แย้งไม่ได้ ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1/2489 ที่ศาลได้ตัดสินไปแล้วก็ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ฉะนั้นสภาผู้แทนราษฎรจะต้องหาหนทางในการแก้ไข เพื่อขจัดความขัดแย้งและป้องกันมิให้เกิดปัญหาขึ้นมาอีก โดยเฉพาะคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1/2489 และรายงานของคณะกรรมการดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของตุลาการรัฐธรรมนูญ และในที่สุดประเทศไทยได้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

¹¹ ดูรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 20/2489
วันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน พุทธศักราช 2489.

บทที่ 2

แนวความคิดพื้นฐานและวิวัฒนาการเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ

2.1 แนวความคิดพื้นฐาน

ประเทศต่าง ๆ ที่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรจะยอมรับนับถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญจะกำหนดถึง รูปแบบ และหลักการปกครอง ตลอดจนได้กำหนดถึงการดำเนินการปกครองไว้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งกำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของประชาชนที่พึงกระทำต่อรัฐ และการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่มีต่อรัฐ หรือจะกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญคือกฎหมายที่เกี่ยวข้องถึงอำนาจสูงสุดของรัฐ เช่น อำนาจอธิปไตย และอำนาจนี้ใครเป็นผู้ใช้ตลอดจนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และอำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของประเทศ ทรงใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประการ และอำนาจอธิปไตยมีความสัมพันธ์กันดังต่อไปนี้ คือ

1. อำนาจนิตินิติบัญญัติ เป็นอำนาจในการออกกฎหมายซึ่งเรียกว่ารัฐสภา
2. อำนาจบริหาร เป็นอำนาจในการบริหารประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเรียกว่าคณะรัฐมนตรี
3. อำนาจตุลาการ เป็นอำนาจในการชี้ขาดกรณีที่มีปัญหา เนื่องจากการใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าการกระทำใดไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า ศาลยุติธรรม

อำนาจทั้ง 3 ดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากฝ่ายนิตินิติบัญญัติได้ออกกฎหมายมาแล้วปรากฏว่า กฎหมายที่ออกมานั้นไปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะต้องมืองค์กร 3 องค์การคือ ศาลยุติธรรม รัฐสภา นายกรัฐมนตรี นำกฎหมาย

ที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกมาใช้ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่งให้ตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นผู้วินิจฉัย

จากหลักเกณฑ์และเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญแตกต่างจากกฎหมายอื่น หรือมีฐานะสูงกว่ากฎหมายธรรมดาความเป็นกฎหมายสูงสุดนี้เอง จึงมีทฤษฎีอยู่ที่ทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีความเป็นกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐธรรมนูญ (The Supremacy of Constitution)

ความเป็นกฎหมายสูงสุด (Supremacy of Law) หมายถึง ภาวะสูงสุดของกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นเป็นสถานะของกฎหมาย ว่าอยู่ในลำดับสูงเหนือกฎหมายอื่นใดทั้งปวง ลำดับเช่นนี้มีผู้เรียกว่าศักดิ์ของกฎหมายหรือชั้นของกฎหมาย (Hierarchy) เพราะในบรรดากฎหมายที่มีอยู่มากมายหลายรูปแบบนั้นย่อมมีความแตกต่างลดหลั่นกันอยู่เป็นธรรมดา ตามความประสงค์ของผู้มีอำนาจออกกฎหมาย ถ้าจะให้กฎหมายทั้งหลายเท่าเทียมกันหมดแล้ว ก็คงจะมีกฎหมายรูปแบบเดียวกันทั้งหมด แต่ที่ต้องมีกฎหมายหลายรูปแบบก็เพราะว่า ผู้มีอำนาจออกกฎหมายทราบดีว่า เนื้อหาของกฎหมายแต่ละเรื่องมีน้ำหนักแตกต่างกัน บางเรื่องสำคัญมาก บางเรื่องสำคัญน้อย เรื่องที่สำคัญมากก็ควรกำหนดไว้ในบทกฎหมายรูปแบบหนึ่ง เรื่องที่สำคัญน้อยก็ควรกำหนดไว้ในกฎหมายอีกรูปหนึ่งหรือประเภทหนึ่ง¹

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุด จึงมีปัญหาอยู่ที่ว่า ความเป็นกฎหมายสูงสุดนี้แสดงออกมาในรูปใด ผู้วินิจฉัยจะนำมาชกกล่าวไว้ต่อไปนี้ คือ

¹ คุณวุฒิ ตันตระกุล, คำพิพากษาฎีกาที่ 1/2489 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527) หน้า 54.

ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ จะแสดงออกได้ 2 ทาง คือ
ทางที่ 1 ในรูปของเนื้อหา หมายความว่า ระบบกฎหมายทั้งหมดของรัฐ
รัฐมาจากรัฐธรรมนูญเป็นต้นกำเนิด เช่น

- 1.1 พระราชบัญญัติ (Act)
- 1.2 พระราชกำหนด (Decree)
- 1.3 พระราชกฤษฎีกา (Royal Decree)

ฯลฯ

ทางที่ 2 ในรูปของการจัดทำรัฐธรรมนูญ มีวิธีการพิเศษพิสดารกว่า
กฎหมายอื่น ๆ เช่น อาจมีสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง
แก้ไข มักกำหนดระเบียบและวิธีการให้ทำได้ยากกว่ากฎหมายธรรมดา เนื่องจาก
ลักษณะพิเศษของรัฐธรรมนุญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ในเรื่องนี้จึงได้มีทฤษฎีเข้า
มาเกี่ยวข้องก็คือ ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (Power to enact
constitutional law) ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญจะเป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้
ยากหรือแก้ไขได้ง่าย และจะมีข้อจำกัดประการใดขึ้นอยู่กับเจตจำนงค์ของ
ผู้จัดให้มี หรือผู้ให้รัฐธรรมนูญ ประกอบกับการพิจารณากับอำนาจในการนั้นเอง
ดังนั้นอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญอาจจะพิจารณาแบ่งออกเป็น 2 กรณี² คือ

2.1 อำนาจจัดให้มีดั้งเดิม (Power to enact the
original constitutional law) ผู้มีอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญนั้น
ได้แก่ รัฐชาติปิตัย ซึ่งอาจเป็นพระมหากษัตริย์ หรือคณะปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งเป็น
การกระทำโดยคณะบุคคลหรืออาจจะเป็นประเทศภายนอก ซึ่งหมายถึงประเทศ
เจ้าอาณานิคมจะเป็นผู้จัดให้มีดั้งเดิม ซึ่งมีอิสระเต็มที่ในการวางรูปแบบการ
ปกครอง และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญ

2.2 อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (Power to amend
the constitutional law) จึงเป็นอำนาจที่ได้รับจากอำนาจดั้งเดิม (Power

² โภคิน พลกุล, ข้อคิดบางประการเรื่องรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพ
มหานคร: ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2530) หน้า 68-69

to enact the original constitution law) ซึ่งเรียกว่าอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (Power to amend the constitution law) อำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้สามารถจัดทำขึ้นมาใหม่ได้

จากหลักเกณฑ์และเหตุผลตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในเรื่องของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมณูดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 ได้ยอมรับหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมณูไว้อยู่มากมายหนึ่งเสมอคือ "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญบทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้" และในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ยากกว่ากฎหมายธรรมดา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับของประเทศไทยได้ยอมรับหลักดังกล่าว ประกอบกับรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีองค์กรหนึ่งในปีพุทธศักราช 2489 ได้แก่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญองค์กรนี้แต่แรกได้มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ต่อมารัฐธรรมนูญได้กำหนดให้องค์กรนี้มีหน้าที่เพิ่มขึ้นมากมาย แต่ในการเกิดองค์กรนี้ของประเทศไทยและของทวีปยุโรป ได้เกิดขึ้นมาจากสาเหตุต่างกัน กล่าวคือ ของประเทศไทยได้เกิดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นมาจากสาเหตุที่เกิดจากผู้พิพากษาในระบบศาลยุติธรรมได้ก้าวล่วงเข้ามาชี้ขาดในคดีทางการเมือง คือคดีอาชญากรรมสงคราม แต่ของทวีปยุโรปเกิดตุลาการรัฐธรรมนูญ (ศาลรัฐธรรมนูญ) มาจากสาเหตุเพราะผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ได้มองเห็นความผิดปกติของกลไกการบริหารประเทศในระบบรัฐสภา (Parliamentary system) เพราะผู้ร่างรัฐธรรมนูญมีความประสงค์จะปรับปรุงกลไกในระบบรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นผลดีแก่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่อง ในระยะยาว³ เป็นต้น

³ อมร จันทรสมบูรณ์ เรื่องศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 200

2.2 วิวัฒนาการตุลาการรัฐธรรมนูญ (ของประเทศไทยต่าง ๆ)

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

เนื่องจากแต่เดิมประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันยังไม่มีการควบคุมกฎหมาย หรือควบคุมการกระทำของฝ่ายปกครองมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1776 ได้มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการประกาศอิสรภาพ ในขณะนั้นยังไม่มีระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มีแต่เพียงการให้ผู้พิพากษาเป็นเครื่องมือช่วยให้ประชาชนเคารพตามกฎหมาย เพื่อให้ยอมรับกันว่าประเทศหนึ่งจะต้องมีกฎหมายฉบับหนึ่ง เป็นหลักในการปกครองและมีฐานะสูงกว่ากฎหมายอื่น ๆ ต่อมาในวันที่ 28 มี.ค. ค.ศ. 1849 ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญแฟรงค์เฟิร์ต (FRANKFURT) ขึ้นแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จนกระทั่งสมัยของบิสมาร์ค (BISMARCK) ได้มีรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1897 บัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชน โดยให้ขอบเขตเสรีภาพของประชาชนถูกกำหนดโดยกฎหมายเฉพาะเรื่อง ดังนั้นจึงทำให้ความเป็นรัฐธรรมนูญปรากฏให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ยังไม่มียกบัญญัติให้องค์กรใดทำหน้าที่ควบคุมรัฐธรรมนูญ ต่อมาเมื่อนักกฎหมายเยอรมันได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาหลายทฤษฎีเพื่อแสดงให้เห็นว่า การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญที่กระทำโดยศาลยุติธรรม ซึ่งได้รับการรับรองตามรูปแบบนั้นย่อมได้รับการนับถืออย่างมั่นคง LABAND ไม่เห็นด้วย และได้คัดค้านการให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยโดยเขาได้ตั้งทฤษฎี ชื่อ Promulgation Theory มีสาระแสดงให้เห็นว่า ผู้พิพากษาศาลากลางต้องอยู่ในบังคับของกฎหมายและมาตรา 2 แห่งรัฐธรรมนูญบิสมาร์ค เป็นผลให้ผู้พิพากษาผูกพันในการประกาศกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติขึ้นเรียบร้อยแล้วว่ากฎหมายนั้นบัญญัติขึ้นตามข้อบังคับแห่งรัฐธรรมนูญ ทฤษฎีของลาบานด์ ยังไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ผู้พิพากษายังคงได้รับการยอมรับให้มีอำนาจวินิจฉัยกฎหมายของแต่ละมลรัฐ ให้เป็นตามวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร และปัญหาทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับกฎหมายนั้นก็มักมีการยกขึ้นพิจารณาเสมอ เพราะรัฐธรรมนูญบิสมาร์คยังประกันสิทธิประชาชนได้ไม่แน่นอนนัก เพราะยังไม่มีองค์กรผู้วินิจฉัยที่แน่นอนตามรัฐธรรมนูญ องค์กรผู้วินิจฉัยโดยได้รับอำนาจตามรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เริ่มมีในสมัยรัฐธรรมนูญไวมาร์

ตามมาตรา 19 ศาลรัฐธรรมนูญ (Reich Staatsgerichtshof) ได้ถูกกำหนดให้เป็นองค์กร ผู้มีอำนาจวินิจฉัยข้อโต้แย้งทางรัฐธรรมนูญของมลรัฐต่าง ๆ หรือระหว่างมลรัฐกับสหพันธ์ เนื่องจากเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องระหว่างองค์กรของรัฐกับผู้ถืออำนาจ มิใช่ระหว่างเรื่องระหว่างบุคคลซึ่งเป็นเอกชนทั่วไป อันเป็นหน้าที่ของศาลยุติธรรม จึงได้จัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ (Federal Constitutional Court) ขึ้นให้มีฐานะเป็นศาลสูงสุด มิใช่เป็นศาลอุทธรณ์สำหรับคดีที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และในรัฐธรรมนูญบอนด์ ค.ศ. 1949 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมาตรา 93 ก็ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์มีหน้าที่ตีความรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มีการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ขององค์กรสูงสุดแห่งสหพันธ์ ในเรื่องของความตรงกันของกฎหมายสหพันธ์และกฎหมายมลรัฐกับรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ และเรื่องของสิทธิหน้าที่ของรัฐสหพันธ์กับรัฐสมาชิกภายใต้รัฐธรรมนูญ⁴

ประเทศฝรั่งเศส

เนื่องจากประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศต้นกำเนิด ของการให้อำนาจองค์กรทางการเมือง ที่เป็นอิสระในรูปของคณะกรรมการเป็นผู้วินิจฉัยควบคุมกฎหมาย มิให้ขัดรัฐธรรมนูญ การเสนอแนะของซีเอแยส (SIEYES) จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับและปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ รูปแบบของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมีความเหมาะสมมากสำหรับประเทศฝรั่งเศส เมื่อพิจารณาถึงแนวความคิดทางการเมือง และประวัติความเป็นมาของการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญในประเทศฝรั่งเศส ทำให้หลายประเทศมีความสนใจและนำมาใช้ใน ประเทศของตนบ้าง ซึ่งประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งรับเอารูปแบบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาใช้ในระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ และต่อ

⁴ วิจิตรา พึ่งลัดดา ระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532) หน้า 9

ไปนี้ผู้วิจัยจะนำเอาองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญ ของ ประเทศฝรั่งเศส และศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มากล่าวไว้พอสังเขปดังต่อไปนี้ คือ ⁵

2.3 โครงสร้างของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสและศาลรัฐธรรมนูญ ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

องค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส (CONSEIL CONSTITUTIONNEL) มีดังนี้คือ ในรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐที่ 5 ลงวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1958 กำหนดให้ตุลาการรัฐธรรมนูญหรือคณะกรรมการ รัฐธรรมนูญ (CONSEIL CONSTITUTIONNEL) ประกอบด้วยสมาชิก 9 คน อยู่ในตำแหน่งได้ 9 ปี และจะรับตำแหน่งใหม่อีกไม่ได้ มีการเปลี่ยนตุลาการนี้ 1 ใน 3 ทุก ๆ 3 ปี ส่วนการแต่งตั้งนั้น ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ แต่งตั้ง 3 คน ประธานสภาล่าง (สภามัชชาติแห่งชาติแต่งตั้ง 3 คน ประธานสภาบน (เซเนต) แต่งตั้ง 3 คน นอกจากนี้แล้วอดีตประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐทุกคนก็ เป็นสมาชิกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดยสิทธิตลอดชีวิต ประธานของคณะกรรมการ เป็นผู้ที่ประธานาธิบดีแต่งตั้ง และมีเสียงที่ขาดในกรณีที่มีความเห็นของกรรมการ แตกต่างกันมีจำนวนเสียงเท่ากัน

อำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส มีดังนี้คือ

1. หน้าที่ในการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และสนธิสัญญา การควบคุมรัฐธรรมนูญจะอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งจะต้องทำตามคำสั่ง รัฐสภา โดยทำหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจ การกระทำนี้เป็นการกระทำ เพื่อปกป้องพลเมืองในทางนิติบัญญัติ

2. หน้าที่ในการพิจารณากระบวนการเลือกตั้ง ตุลาการรัฐธรรมนูญของ ประเทศฝรั่งเศสมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้อยู่ 4 ประการคือ

⁵ เรื่องเดียวกัน วิจิตรา หน้า 9

- 2.1 เป็นผู้ตรวจดูความสมบูรณ์ และถูกต้องของการเลือกตั้ง
ประธานาธิบดี
- 2.2 เป็นผู้พิจารณาคัดค้านประกาศผลการเลือกตั้ง
- 2.3 เป็นผู้พิจารณาและวินิจฉัยในกรณีที่มีคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง
สภาล่างและสภานบน
- 2.4 เป็นผู้ควบคุมดูแลความถูกต้องสมบูรณ์ของการลงคะแนนเสียง
ประชามติและประกาศผลการเลือกตั้ง

องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมัน (BUNDESVER FASSUNGSGERICHTT) ประกอบด้วยตุลาการแห่ง
สหพันธ์และสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งผู้พิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมันมีสถานะพิเศษ จึงไม่ใช่เป็นแต่เพียงตุลาการในการควบคุมให้ถูกต้อง
ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามความหมายอย่างเคร่งครัด แต่เป็นผู้พิทักษ์
(GARDIENS) ระบบการปกครอง และเป็นผู้จัดการให้สมดุลย์ทางการเมือง
ระหว่างองค์กรของรัฐและพลังในทางการเมืองของประเทศ การเลือกตั้งผู้
พิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ ครึ่งหนึ่งของผู้พิพากษามีจำนวน 8 คน จะ
ถูกเลือกโดยสภาที่ปรึกษาและผู้แทนสหพันธ์ รวมคณะผู้พิพากษาทั้งหมดมีจำนวน 16
คน ซึ่งคณะผู้พิพากษาแห่งสหพันธ์จะต้องไม่เป็นสมาชิกของสภาสหพันธ์ สภา
ที่ปรึกษารัฐบาลสหพันธ์หรือองค์กรของมลรัฐ ทำนองเดียวกันตาม (มาตรา 94
จีจี) ผู้พิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีอายุการดำรง
ตำแหน่ง 12 ปี^๑

^๑ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ รวบรวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี
ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ กรุงเทพมหานคร:พี.เค.ปรีดีตั้งเฮาส์ 2531 หน้า 181,182

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะทำหน้าที่
พิจารณาวินิจฉัยคดีดังนี้คือ

1. การตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ เนื่องมาจากมีการแตกต่างกัน
เกิดขึ้นเกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิและพันธกรณีแห่งองค์การสูงสุดของสหพันธ์ หรือ
องค์การที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสิทธิโดยเฉพาะของตนเอง โดยอาศัยอำนาจตาม
รัฐธรรมนูญนี้ หรือตามระเบียบข้อบังคับภายในแห่งองค์การสูงสุดของสหพันธ์

2. ในกรณีที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือมีความสงสัยว่าจะ เป็น
การขัดกันตามรูปแบบ ซึ่งแสดงออกมาระหว่างกฎหมายสหพันธ์ หรือกฎหมายของ
รัฐตามรัฐธรรมนูญ หรือระหว่างกฎหมายของรัฐกับกฎหมายของสหพันธ์ โดยอาศัย
คำร้องของรัฐบาลแห่งสหพันธ์หรือของรัฐบาลต่าง ๆ หรือของสมาชิกสภาผู้แทน
แห่งสหพันธ์มีจำนวน 1 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด

3. ในกรณีที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับสิทธิ และพันธกรณีของ
สหพันธ์กับรัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการออกกฎหมายของสหพันธ์
โดยข้อเสนอของรัฐและการใช้อำนาจควบคุมตรวจสอบโดยสหพันธ์

4. ในกรณีที่มีปัญหาข้อขัดแย้งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายมหาชน
ระหว่างสหพันธ์กับรัฐต่าง ๆ ด้วยกันหรือภายในรัฐนั้นเอง เว้นแต่ภายในขอบข่าย
ของการที่ไม่มีวิถีทางที่ถูกต้องตามกฎหมายอื่นใด ที่จะทำการร้องเรียนได้แล้วดัง
ต่อไปนี้คือ

4.1 ในเรื่องของการร้องเรียน เกี่ยวกับการที่กฎหมายใดขัด
ต่อรัฐธรรมนูญโดยบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่กล่าวอ้างขึ้น เพราะเห็นว่าตนได้รับความ
เสียหาย เนื่องมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อสิทธิของตน หรือสิทธิอื่น
ใดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19(4), 38, 101, 103 และ 104

4.2 ในเรื่องของการร้องเรียนให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญของ
ตำบล หรือกลุ่มระหว่างตำบล โดยมีการละเมิดต่อสิทธิของตนตามมาตรา 28
โดยกฎหมายสหพันธ์หรือมีการละเมิดต่อสิทธิโดยกฎหมายของรัฐใดรัฐหนึ่ง แต่ทั้งนี้
ต้องเป็นไปตามขอบเขตที่ไม่สามารถจะร้องเรียนต่อศาลรัฐธรรมนูญในรัฐนั้นได้

องค์ประกอบและคุณสมบัติของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

หลังจากได้เกิดปัญหาจากคำพิพากษาฎีกา ในคดีอาชญากรรมสงครามที่ 1/2489 ถือได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ประกอบกับในขณะนั้นประเทศไทยได้ยกเลิกใช้รัฐธรรมนูญฉบับเดิม และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย ที่ได้กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญ มีบทบัญญัติอย่างแข็งขันให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นองค์กรเดิยที่มีอำนาจวินิจฉัย ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่นนี้ เป็นการเริ่มต้นระบบการควบคุมที่คล้ายระบบรวมอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญที่เริ่มมีมาตั้งแต่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 และสืบต่อมาในรัฐธรรมนูญ อื่นหลายฉบับจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยฉบับหลัง ๆ ได้บัญญัติถึงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างตุลาการรัฐธรรมนูญได้มากยิ่งขึ้น ถึงอย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญจะมีการแก้ไขถึงรายละเอียด เกี่ยวกับโครงสร้างของตุลาการรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ตาม ตุลาการรัฐธรรมนูญยังประสบปัญหาอยู่นั้นเอง เพื่อที่จะหาวิถีทางที่จะทำให้ประชาชนหันมานิยมใช้ตุลาการรัฐธรรมนูญ ในการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นเหมือนกับศาลยุติธรรม

ในระดับแรกผู้วิจัยจะขอเสนอปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกล่าวไว้ดังต่อไปนี้คือ ในเรื่องขององค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังประสบปัญหาในเรื่องขององค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยได้กำหนด ในเรื่องขององค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้แต่ละฉบับไม่เหมือนกันกล่าวคือ บางฉบับได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยการแต่งตั้งทั้งหมด บางฉบับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้มาโดยการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง

และได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยตำแหน่งอีกส่วนหนึ่งจึงมีปัญหาคือว่าการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญควรจะมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด หรือมาจากตำแหน่งส่วนหนึ่งและได้มาจากการแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอนำเอาการได้มาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งสองกรณีดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาตลอดจนหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวว่าจะอย่างไรดีเหมาะสมกว่ากัน เมื่อทราบว่าจะอย่างไรดีเหมาะสมกว่ากันแล้วผู้วิจัยจะได้นำมาปรับใช้กับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ซึ่งจะทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย เป็นที่ยอมรับขององค์กรต่าง ๆ และประชาชนโดยทั่วไป ตามแนวความคิดและเจตจำนงค์ของผู้วิจัย ต่อไปนี้ผู้วิจัยขอนำเอาองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญของแต่ละฉบับมากล่าวไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงปัญหา และตลอดจนหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

3.1 องค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย

องค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยได้กำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งรวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดในเรื่องของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญรวมทั้งสิ้น 7 ฉบับ โดยรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนดในเรื่องขององค์ประกอบ ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ จำนวนบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ต่างกัน โดยรัฐธรรมนูญได้มาโดยการแต่งตั้งทั้งหมด แต่รัฐธรรมนูญบางฉบับก็กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นไปโดยตำแหน่งส่วนหนึ่งและได้มาโดยการแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่ง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2489 จนถึงคณะตุลาการรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2534 มีองค์ประกอบที่แยกออกได้ได้เป็น 2 ระบบ คือ ระบบการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมดกับระบบการแต่งตั้งตุลาการ และการให้ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง

ระบบการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้กำหนด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้ คือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งขึ้นเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง และ ตุลาการรัฐธรรมนูญอีก 14 คน ¹

มาตราบัญญัติถึงตัวบุคคลที่ประกอบเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดย รัฐสภาแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นทั้งหมด ประกอบเป็นประธานตุลาการ รัฐธรรมนูญคนหนึ่ง และตุลาการรัฐธรรมนูญอีก 14 คน รวมเป็นคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ ความมุ่งหมายก็เพื่อให้มีองค์กรหนึ่งซึ่งเป็นองค์กรกลางตัดสินว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้ กำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้ คือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ตุลาการรัฐธรรมนูญมีจำนวน 9 คน โดยรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ คณะกรรมการตุลาการ ตามมาตรา 210 เป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ฝ่ายละ 3 คน ²

ให้คณะกรรมการตุลาการเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นลำดับแรก และ แจ้งผลการเลือกต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เมื่อรัฐสภาได้ เลือกแล้วให้แจ้งผล การเลือกต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เลือกแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งทั้งหมดกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วัน เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

¹ โภคิน พลกุล, เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525 หน้า 41.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 206.

ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งเป็นประธาน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2517 ในช่วงตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2517 ถึงรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2520 ได้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ รวม 2 ชุด

ตามรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้บัญญัติถึงบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ โดยรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการตุลาการ ทำการเลือก ตั้งขึ้นมาทั้งหมดจากบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวฝ่ายละ 3 คน รวมเป็นคณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 9 คน วิธีการเลือกตั้งให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 210 มาใช้

ระบบการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญและการให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นไปโดยตำแหน่งส่วนหนึ่ง และแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่งมีรัฐธรรมนูญดังนี้ คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้กำหนด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้ คือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลฎีกา อธิบดีศาล อุตธรรม อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจาก ผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย

ประธานวุฒิสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ³

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำรงตำแหน่งประจำ ได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้ คือ

³ เรื่องเดียวกัน หน้า 94.

1.1 ประธานวุฒิสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ โดย
ตำแหน่ง

- 1.2 ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- 1.3 ประธานศาลฎีกา
- 1.4 อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
- 1.5 อธิบดีกรมอัยการ

ประเภทที่ 2 ให้แต่งตั้งบุคคลอื่นอีก 4 คน มาดำรงตำแหน่งตุลาการ
รัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งทั้งหมดมาจากบุคคลผู้ซึ่งมีคุณวุฒิในทางกฎหมาย

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่ม
เติม พุทธศักราช 2495 ได้กำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้คือคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรม
อัยการ และบุคคลอื่นอีก 3 คน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ในช่วงตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2495 ถึงรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช
2501 ได้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญรวมเป็นจำนวน 3 ชุด

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ได้แต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำรงตำแหน่ง
ประจำ ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้คือ

1.1 ประธานศาลฎีกา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ โดย
ตำแหน่ง

- 1.2 อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
- 1.3 อธิบดีกรมอัยการ

ประเภทที่ 2 ได้แต่งตั้งบุคคลอื่นอีก 3 คน มาดำรงตำแหน่งคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งทั้งหมดมาจากบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ
โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมีความรู้ในทางใด ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะดวกในการที่จะ
เปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งตามทัศนะทางการเมืองได้ ประธานศาลฎีกาเป็นประ
ธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ได้กำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้คือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย

ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ⁴

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ในบทเฉพาะกาลด้วย ทั้งนี้เพราะในระหว่างการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภา

ในช่วงตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 จนถึงพุทธศักราช 2515 ได้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญรวมจำนวน 2 ชุด

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ 2 ประเภทคือ

ประเภท 1 ได้กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งประจำดังนี้

- 1.1 ประธานวุฒิสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง
- 1.2 ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- 1.3 ประธานศาลฎีกา
- 1.4 อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
- 1.5 อธิบดีกรมอัยการ

ประเภท 2 ให้แต่งตั้งบุคคลอีก 3 คนมาดำรงตำแหน่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งทั้งหมดจากบุคคลผู้ซึ่งมีคุณวุฒิในทางกฎหมาย

⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 157.

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้กำหนด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้คือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธาน รัฐสภา ประธานศาลฎีกา อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภา แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ประธานรัฐสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา 185 ตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการซึ่ง มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมิได้

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำรงตำแหน่งประจำได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้คือ

- 1.1 ประธานรัฐสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ
- 1.2 ประธานศาลฎีกา
- 1.3 อธิบดีกรมอัยการ

ประเภทที่ 2 ได้แก่บุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ตุลาการรัฐธรรมนูญ ในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องแต่งตั้งบุคคลซึ่งไม่ เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารท้องถิ่นพนักงาน ส่วนท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งตามทัศนะทางการเมืองได้

ในช่วงตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ถึง พุทธศักราช 2533 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญรวมจำนวน 4 ชุด

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม 2535 มาตรา 200 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิสภาทางนิติศาสตร์ หรือสาขารัฐศาสตร์อีก 6 คน ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งสภาละ 3 คน

ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรยุบ ให้
ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประธานวุฒิสภา
ประธานศาลฎีกา และอัยการสูงสุด

โดยสรุปรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้บัญญัติถึงบุคคลที่จะประกอบเป็นคณะตุลา
การรัฐธรรมนูญ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง ซึ่งดำรงตำแหน่งประจำ
ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้ คือ

1. ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ
2. ประธานวุฒิสภา
3. ประธานศาลฎีกา
4. อัยการสูงสุด

ประเภทที่ 2 ในรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2534 ได้กำหนดให้มีผู้
ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ หรือสาขารัฐศาสตร์ อีก 6 คน มาดำรงตำแหน่งคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ ในการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องแต่งตั้งจาก
บุคคลซึ่งไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น
ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงาน
รัฐวิสาหกิจ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

3.2 คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย

นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมา
จนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนดใน
หลักเกณฑ์เกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ

ประการที่ 1 ในเรื่องของคุณสมบัติของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเศ
ไทย

ประการที่ 2 ในเรื่องของบุคคลที่จะแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญของ
ประเทศไทย

ประการที่ 3 ในเรื่องของการได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยตำแหน่ง
 ประการที่ 1 ในเรื่องของคุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้
 กำหนดในเรื่องของคุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ บางฉบับได้กำหนดในเรื่อง
 ของคุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ไม่เฉพาะเจาะจง และบางฉบับได้กำหนดในเรื่อง
 ของคุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญไว้เฉพาะเจาะจง พอสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในเรื่องดังกล่าว 2
 แนวทางคือ

1. คุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตุลาการ
 รัฐธรรมนูญมีคุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เฉพาะเจาะจง ได้แก่รัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ คือ

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
 มาตรา 89 บัญญัติไว้ว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิตองตุลาการ

1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475
 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาตรา 106 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลอีก 3 คน
 ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิตองตุลาการ

1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
 มาตรา 218 ได้บัญญัติว่า "คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรี และ คณะ
 กรรมการตุลาการตามมาตรา 210 เป็นผู้เลือกจากผู้คุณวุฒิตองตุลาการมีจำนวนฝ่ายละ 3 คน"

1.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
 มาตรา 184 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิตองตุลาการ^๕

2. คุณวุฒิตองคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
 ไทยได้กำหนดให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีคุณวุฒิตองตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เฉพาะเจาะจงได้แก่รัฐ
 ธรรมนูญดังต่อไปนี้ คือ

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
 มาตรา 168 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิตองตุลาการ
 ในทางกฎหมาย

2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

^๕ เรื่องเดียวกัน หน้า 41, 116, 206, 263

มาตรา 164 ได้บัญญัติไว้ว่า และบุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย

2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 200 ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิในทางสาขานิติศาสตร์ และสาขารัฐศาสตร์ อีก 6 คน ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งสละละ 3 คน^๕

ประการที่ 2 ในเรื่องของบุคคลที่จะเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับกำหนดเกี่ยวกับบุคคลที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไว้ไม่เหมือนกัน บางฉบับให้รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญบางฉบับ ให้องค์กรอื่นเป็นผู้แต่งตั้ง และบางฉบับให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงจะเห็นได้ว่าบุคคลที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีบุคคล 3 ฝ่าย ในรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ คือ

ฝ่ายที่ 1 รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มาตรา 89 ได้กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 168 ได้กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มาตรา 164 ได้กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 184 ได้กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ฝ่ายที่ 2 สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475

^๕ เรื่องเดียวกัน หน้า 94, 157, 34

แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาตรา 106 ได้กำหนดให้สภาผู้แทน
ราษฎรเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ 3 คน

ฝ่ายที่ 3 คณะรัฐมนตรี รัฐสภาและคณะกรรมการตุลาการ เป็น
ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดัง
ต่อไปนี้เป็นคือ

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
มาตรา 218 ได้กำหนดให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการตุลาการแต่งตั้ง
ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายละ 3 คน

ประการที่ 3 ในเรื่องของการได้มาซึ่งตุลาการรัฐธรรมนูญเนื่องจาก
รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ได้กำหนดให้ได้มาซึ่งตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้มา 2
กรณีคือ กรณีแรกเป็นการได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยตำแหน่ง ส่วนกรณีที่สอง
เป็นการได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้ง

จากเหตุผลดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงมีปัญหายุ่งยากว่าคุณสมบัติของตุลาการ
รัฐธรรมนูญควรจะกำหนดไว้ขนาดไหนอย่างไร ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. ในเรื่องของคุณวุฒิของตุลาการรัฐธรรมนูญ ควรจะกำหนดไว้ว่า
ตุลาการรัฐธรรมนูญควรมีคุณวุฒิไว้อย่างไร
2. ในเรื่องของคุณบุคคลที่จะเป็นผู้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ ควรจะ
กำหนดให้บุคคลใดเป็นผู้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ
3. ในเรื่องของตุลาการรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ได้มาโดย
ตำแหน่ง ควรจะมีหรือไม่ ถ้ามีควรกำหนดไว้ขนาดไหนอย่างไร

3.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

เนื่องจากองค์ประกอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย
ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2489, 2492, 2495, 2511, 2517, 2521
และรัฐธรรมนูญ ปีพุทธศักราช 2534 ไว้ต่างกันในเรื่องของการแต่งตั้งคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ บางฉบับให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้มาโดยการ
แต่งตั้งทั้งหมด รัฐธรรมนูญบางฉบับก็กำหนดให้เป็นไปโดยตำแหน่งส่วนหนึ่งและ

ได้มาโดยการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง ดังนั้นในเรื่องขององค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดการแต่งตั้งไว้ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 องค์ประกอบคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้มาโดยการแต่งตั้งทั้งหมดได้แก่ รัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2489 และรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2517 ซึ่งมีเหตุผลในการแต่งตั้งไว้ดังนี้ คือ รัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2489 ให้สภาเป็นผู้แต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด ทั้งนี้เป็นการเปิดโอกาสให้สภาแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้ตามทัศนทางการเมืองได้เพราะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรที่คอยตัดสินว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมีความจำเป็นจะต้องมีความเป็นอิสระพอสมควรในการตัดสินปัญหาทางการเมือง ส่วนรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2517 ในการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นการเลือกตั้งทั้งหมดเช่นเดียวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2489 แตกต่างกันออกไปตรงที่บุคคลที่จะมาทำการคัดเลือกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องมาจากบุคคล 3 ฝ่ายโดยบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย เป็นผู้คัดเลือกเพื่อที่จะทำให้เกิดความเป็นกลางในการตัดสินปัญหามากยิ่งขึ้นเพราะรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2517 ได้เพิ่มอำนาจหน้าที่มากกว่าเดิมอีก 4 ประการ ส่วนบุคคลที่จะมาทำการคัดเลือกได้กำหนดให้ผู้ทำการคัดเลือกมาจาก รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา 210 ในรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2517

ประการที่ 2 รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากตำแหน่งส่วนหนึ่งและมาจากการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง ได้แก่รัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ คือ รัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2492, 2495, 2511, 2521 และรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2534

ในกรณีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นไปโดยตำแหน่ง อาจจะสูญเสียความเป็นกลางดังต่อไปนี้ คือ

1. ประธานศาลฎีกา และอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง และมีตำแหน่งข้าราชการประจำอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นกลางไม่ได้ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากข้าราชการประจำมีลำดับการบังคับบัญชา ซึ่งอาจจะให้คุณให้โทษในตำแหน่งหน้าที่งานประจำได้ และในกรณีเดียวกันนี้ในหลายประเทศ

ห้ามตุลาการรัฐธรรมนูญมีตำแหน่งอื่น ๆ ในขณะที่อยู่ในตำแหน่งของตุลาการรัฐธรรมนูญ⁷

2. ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีความผูกพันกับพรรคการเมืองที่บุคคลนั้นสังกัดอยู่ อย่างไม่อาจจะแยกแยะออกจากกันโดยเด็ดขาดได้ เพราะว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อพิพาทในทางรัฐธรรมนูญ ที่ซึ่งพรรคการเมืองต้นสังกัดของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีส่วนได้เสียรวมอยู่ด้วย ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า บุคคลที่ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งเช่นนี้ จะต้องตกอยู่ในภาวะที่สูญเสียความเป็นกลางอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของความเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ⁸

3. อธิบดีกรมอัยการหรืออัยการสูงสุดที่เป็นโดยตำแหน่งนั้น เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา อธิบดีกรมอัยการอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของรัฐบาล โดยผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีอธิบดีกรมอัยการหรืออัยการสูงสุด หากพิจารณาความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่าสิ้นสุดลงหรือไม่ อธิบดีกรมอัยการในฐานะตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง คงไม่สามารถพูดได้อย่างหนักแน่นได้ว่า ตนเองอิสระอย่างแท้จริงในการทำหน้าที่ ซึ่งปัจจุบันนี้ อัยการสูงสุดขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ก็ยังเป็นข้าราชการประจำ มีลำดับการบังคับบัญชา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้มีความเป็นอิสระน้อยลง⁹

⁷ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไปโดยย่อ กรุงเทพมหานคร : กรุงสยามการพิมพ์, 2511 หน้า 1077 - 1079.

⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 295.

⁹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, ตุลาการรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร : 2536) หน้า 36.

จากการที่ผู้วิจัยได้ยกปัญหาในเรื่องขององค์ประกอบ ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นไปโดยตำแหน่ง จะต้องสูญเสียความเป็นอิสระในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการจะยกเลิกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นไปโดยตำแหน่งเสียโดยหันมาเลือกตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด

3.4 การวิเคราะห์ในเรื่องคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย

เนื่องจากเป็นที่น่าสังเกตว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญดังนี้ คือ

1. ในเรื่องคุณสมบัติ ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดในเรื่องคุณสมบัติไว้เฉพาะเจาะจงและไม่เฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยยังเห็นว่าการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเรื่องของคุณวุฒิไว้เฉพาะเจาะจงจะดีกว่า เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่จะทำการคัดเลือกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ

2. ในเรื่องของคุณสมบัติของบุคคล ที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดให้บุคคลที่มีความรู้หลายสาขาวิชาเข้ามาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเนื่องจากแต่เดิมรัฐธรรมนูญกำหนดให้ บุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องประกอบด้วยนักกฎหมายเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด แต่ถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วถือว่าเป็นการกำหนดคุณสมบัติที่ดี เพราะได้บุคคลที่มีความรู้ดีมาทำงานตรงกับเรื่องที่รู้ แต่ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาลธรรมดาแต่เป็นศาลการเมือง ถ้ากำหนดให้มีแต่นักกฎหมายเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เป็นการสมควร เพราะนักกฎหมายมีความรู้เฉพาะทางอาจทำหน้าที่เป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ไม่สมบูรณ์ โดยทั่วไปแล้วการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นการพิจารณาคดีที่ละเอียดอ่อน จึง

จำเป็นต้องอาศัยความรู้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนจะต้องได้บุคคลที่มีความรู้ใน
ทางรัฐธรรมนุญ ความรู้ทางนิติศาสตร์ และความรู้ทางสังคมศาสตร์ มาเป็น
ตุลาการรัฐธรรมนูญ เพราะบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องมีสายตา
อันยาวไกลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการตีความนั้น ๆ ด้วยตลอด จนมี
ประสบการณ์ในการทำงานซึ่งจะทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีในเรื่อง
ต่าง ๆ ได้ผลดี

อำนาจหน้าที่และบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

4.1 อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้กำหนดในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้เป็นฉบับแรก แต่ต่อมากมีการยกเลิกใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้และรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไขในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลาสมัยนั้น ๆ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ 9 ประการ คือ.

1. พิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุด
2. พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ หรือส่งให้พิจารณานั้นมีหลักการอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งของวุฒิสภาหรือไม่
3. พิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีใดสิ้นสุดลง
4. พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่นหรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน
5. พิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติ ที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
6. พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในกรณีที่ศาลรายงานความเห็นมา
7. พิจารณาวินิจฉัยว่า ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา ในเรื่องใดขัดหรือ

แย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

8. พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดเป็นไปตามรัฐธรรมนูญหรือไม่
9. พิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ¹

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะได้กำหนดในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้อย่างกว้างขวางเช่นนี้ ผู้วินิจฉัยเห็นว่าการปฏิบัติงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังประสบปัญหาอยู่ เช่น การยื่นเรื่องเข้าสู่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ไม่เหมือนกับศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เพราะศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ให้สิทธิในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่ต้องให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ส่งคดีที่เกิดขึ้นมายังศาลรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ได้กำหนดในเรื่องนี้ผิดกับของประเทศดังกล่าว เช่น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมเสียก่อน เมื่อศาลยุติธรรมได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินปัญหา อำนาจในการตัดสินปัญหาอยู่ที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ก็จะต้องส่งปัญหาดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยาก ในการพิจารณาคดีจนเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวจึงถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ หากไม่ทำการแก้ไขแล้ว จะทำให้การปฏิบัติงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยให้รัฐธรรมนูญได้กำหนดในเรื่องของหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

¹ พจนศักดิ์ วรรณพงษ์, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญของประเทศไทยศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญทูลฉบับ

ผู้วิจัยขอเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2489 จนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันดังนี้

D
P
U

ตารางเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย 7 ฉบับ

อำนาจหน้าที่ของตุลาการ รัฐธรรมนูญ	รัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช						
	2489	2492	2495	2511	2517	2521	2534
1. พิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิก ภาพของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่					0	0	0
2. พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่าง พระราชบัญญัติที่เสนอต่อ สภานั้นมีหลักการอย่าง เดียวกัน หรือคล้ายกันกับ หลักการของร่างพระราช บัญญัติที่อยู่ในระหว่างการ ขยับยั้งของวุฒิสภาหรือไม่					0	0	0
3. พิจารณาวินิจฉัย ว่าข้อ บังคับของวุฒิสภา สภา ผู้แทนราษฎร หรือรัฐสภา ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ หรือไม่							0

อำนาจหน้าที่ของตุลาการ รัฐธรรมนูญ	รัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช						
	2489	2492	2495	2511	2517	2521	2534
4. พิจารณาวินิจฉัยปัญหา เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระ หว่างศาลยุติธรรมกับศาล อื่นหรือระหว่างศาลอื่น ด้วยกัน					0	0	0
5. พิจารณาวินิจฉัยถึงการสิ้น สุดลงเฉพาะตัวของความ เป็นรัฐมนตรี					0	0	0
6. พิจารณาวินิจฉัยพระราช กำหนดเป็นไปเพื่อประ โยชน์ในอันที่จะรักษา ความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัย สาธารณะหรือความมั่นคง ในทางเศรษฐกิจของประ เทศหรือป้องกันภัยพิบัติ สาธารณะหรือไม่							0
7. พิจารณาวินิจฉัยว่าร่าง พระราชบัญญัติที่ได้รับ ความเห็นชอบจากรัฐสภา แล้ว แต่ก่อนที่นายก รัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ					0	0	0

อำนาจหน้าที่ของตุลาการ รัฐธรรมนูญ	รัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช						
	2489	2492	2495	2511	2517	2521	2534
ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อ ลงพระปรมาภิไธยมีข้อ ความแย้งหรือขัดต่อรัฐ ธรรมนูญหรือไม่							
8. พิจารณาวินิจฉัยกรณีปัญหา ที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ							0
9. พิจารณาวินิจฉัยว่าบท บัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อ ความขัดหรือแย้งต่อรัฐ ธรรมนูญในกรณีที่ศาลราย งานความเห็นมา	0	0	0	0	0	0	0

จากตารางที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น พอสรุปในเรื่องของอำนาจหน้าที่
ของตุลาการรัฐธรรมนูญได้ดังต่อไปนี้ คือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้กำหนดใน
เรื่องของอำนาจหน้าที่ไว้ ประการเดียว คือ

การพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัด
รัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ในกรณีที่ศาลรายงานความเห็นมา
ซึ่งเป็นกรณีที่ตรงกับวัตถุประสงค์เดิมของการจัดตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยได้
กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไว้เพียงหน้าที่เดียวกล่าวคือ
รัฐธรรมนูญ ได้เน้นแต่เฉพาะการควบคุมกฎหมาย มิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญเพียง

อย่างเดี๋ยวนั้น และเป็นการควบคุมกฎหมายภายหลังประกาศใช้แล้วเท่านั้น ตลอดจนจะต้องมีคดีขึ้นสู่ศาลก่อน เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลแล้วก็อยู่ที่ศาลอีกว่าเห็นควรจะส่งปัญหาที่เกิดขึ้นไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๆ ที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลก็มีอำนาจไม่ส่งไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้และศาลก็มีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไว้แต่จากรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2489 เพิ่มเติมอีก 1 ประการ รวมจากเดิมอีกเป็น 2 ประการ คือ

1. พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ในกรณีที่ศาลรายงานความเห็นว่า (บทบัญญัติเฉพาะมาตรานี้เป็นการควบคุมกฎหมายหลังตราขึ้นใช้บังคับแล้ว)
2. วินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภา (สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2495 ได้กำหนดในเรื่องของอำนาจหน้าที่ไว้ประการเดียว คือการพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ในกรณีที่ศาลรายงานความเห็นว่า

ดังนั้น บทบัญญัตินี้เป็นการควบคุมกฎหมายหลังประกาศใช้แล้วเท่านั้น เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2489 แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภา (สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ 2 ประการ โดยนำเอาอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2492 มาใช้ทั้ง 2 ประการคือ

1. พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ (เฉพาะมาตราการควบคุมหลังกฎหมายประกาศใช้บังคับแล้ว)

2. วินิจฉัยการสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกสภา (สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้กำหนดในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไว้ 6 ประการ แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ใช้อยู่ 2 ปี จึงถูกยกเลิกไป ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไว้อย่างเดิม 6 ประการคือ

1. พิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่

2. พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นมีหลักการอย่างเดียวกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่

3. พิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีคนใดสิ้นสุดลงหรือไม่

4. พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่นหรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน

5. พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

6. พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในกรณีที่ศาลรายงานความเห็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2535 ได้เพิ่มเติมในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญอีก 3 ประการจากเดิม 6 ประการคือ

1. พิจารณาวินิจฉัยว่า ท้องบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือท้องบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ท้องบังคับการประชุมของรัฐสภาในเรื่องใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

2. พิจารณาวินิจฉัยพระราชกำหนดเป็นไปตามมาตรา 172 วรรคแรกหรือไม่

3. พิจารณาวินิจฉัยกรณีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ

วิวัฒนาการของการตีความรัฐธรรมนูญไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ ที่ให้เห็นว่าอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญแต่เดิมนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาโดยเด็ดขาด แต่รัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาได้แบ่งอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญไปสู่องค์กรอื่น ๆ เช่น ตุลาการรัฐธรรมนูญ และศาลยุติธรรม ซึ่งต่างก็มีอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญเช่นกัน ในระยะหลังอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญของสภาถูกจำกัดลงเรื่อย ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในวิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยนั้น ได้จำกัดอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญลง ต่อมาสันนิบาติบัญญัติจะมีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญก็แต่เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาเท่านั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 141 ได้บัญญัติไว้ว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 191 ถ้ามีปัญหาในการตีความรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะตีความ และให้ถือว่าการตีความของรัฐสภาเป็นเด็ดขาด" จากมาตรา 141 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้มีเจตนาจะจำกัดอำนาจของรัฐสภาลง และต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้สร้างหลักการตีความรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ด้วยการตัดอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญของรัฐสภาลงทั้งหมด และมอบอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญให้แก่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแทน ดังได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 207 ว่า "ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี รัฐสภาวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้แก่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย" ดังจะเห็นได้จากวิวัฒนาการของการตีความรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้คือ ²

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 มาตรา 62 บัญญัติว่า "ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่ง สิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้"

² สมคิด เลิศไพฑูริย์ ตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะนิติศาสตร์

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มาตรา 86 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 88 รัฐสภาทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้"

โดยมาตรา 88 กล่าวถึงกรณีที่ศาลเห็นว่าบทกฎหมายใดจะขัดกับรัฐธรรมนูญให้รายงานตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ข้อสังเกต

จะเห็นว่าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญไม่เป็นสิทธิเด็ดขาดของรัฐสภาแต่ผู้เดียว เหมือนรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2475 โดยก่อตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมาเรียกว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 177 ระบุว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 179 ถ้ามีปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญอันอยู่ในวงงานของวุฒิสภา, สภาผู้แทนราษฎร หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นอันขาด"

ข้อสังเกต

1. มาตรา 179 มีข้อความอย่างเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มาตรา 88

2. ใช้คำว่าวงงานของวุฒิสภา สภาผู้แทนหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา อันชัดเจนกว่าคำว่าอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 141

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 81 การที่รัฐธรรมนูญวินิจฉัยคำร้องว่า สมาชิกภาพของสภาคณะใดได้สิ้นสุดลงเป็นการเพิ่มงานให้ตุลาการรัฐธรรมนูญ และเป็นหน้าที่ที่ระบุให้แก่ตุลาการรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อ ๆ มาด้วย ซึ่งมองได้อีกแง่หนึ่งว่าเป็นการลดจำนวนการวินิจฉัยของสภาลงไปอีกเรื่องหนึ่ง

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 มีข้อความตามมาตรา 112 คล้ายกับรัฐธรรมนูญ 2492 มาตรา 177 และข้อความในมาตรา ที่เกี่ยวข้องก็คล้ายกัน

5. รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2502 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย"

"ในกรณีมีปัญหา เกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคก่อนเกิดขึ้นใน ว่างานของสภาหรือเกิดขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีขอให้สภาวินิจฉัยชี้ขาด"

ข้อสังเกต

1. มีการยอมรับว่าประเพณีการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เป็นหลักเกณฑ์ในการปกครองประเทศได้ ถ้าไม่มีระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2. แสดงว่าคณะรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะตีความรัฐธรรมนูญได้บางส่วน หรือจะขอให้สภาวินิจฉัยแทนก็ได้หมายความว่าอำนาจบริหารก็ตีความรัฐธรรมนูญได้

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2511 มีข้อความตาม มาตรา 173 คล้ายกับรัฐธรรมนูญ 2492 และ 2495 อำนาจของตุลาการ รัฐธรรมนูญก็คล้ายกัน

7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 มีข้อความในมาตรา 22 ทำนองเดียวกับมาตรา 20 ของธรรมนูญฯ 2502 แต่ให้อำนาจสภานิติบัญญัติมากขึ้นตามมาตรา 23 ซึ่งกล่าวว่า "ในกรณีมีปัญหาว่าการกระทำหรือการปฏิบัติใดขัดหรือแย้ง หรือไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งธรรมนูญการปกครองนี้ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด"

ข้อสังเกต จะเห็นว่าธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรทั้งฉบับ 2502 และ 2515 นั้นถือกันว่าเป็นธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยทั้งสภาที่อยู่ในอาณัติของฝ่ายผู้บริหารประเทศซึ่งใช้อำนาจปฏิบัติ

8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตีความหลายระดับ ดังนี้

1 มาตรา 163 "ภายใต้บังคับมาตรา 225 ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ของรัฐสภาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะตีความและให้ถือว่าการตีความของรัฐสภาเป็นเด็ดขาด

2 มาตรา 105 เมื่อสมาชิกสภาเห็นว่าสมาชิกคนใดขาดจากสมาชิกภาพให้ส่งตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

3 มาตรา 224 เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ผ่านรัฐสภาแล้ว สมาชิกรัฐสภา หรือนายกรัฐมนตรี เห็นว่ามีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ส่งตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

4 มาตรา 225 เมื่อศาลเห็นว่ากฎหมายใดขัดกับรัฐธรรมนูญให้ส่งตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ข้อสังเกต

จะเห็นว่าโดยทั่วไปบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 และ 2511 คล้ายคลึงกันมาก และจำนวนของสภาถูกจำกัดลงมามากกว่าฉบับอื่น ๆ นอกจากนี้สมาชิกสภาก็มีสิทธิขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติผ่านสภาแล้วว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่อีกด้วย

9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีบทบัญญัติในการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 141 ภายใต้บังคับมาตรา 191 ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะตีความและให้ถือว่าการตีความของรัฐสภาเป็นเด็ดขาด

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ ได้กำหนดให้อำนาจในการตีความของรัฐธรรมนูญมีเพียง 2 องค์กร คือ รัฐสภา ซึ่งมีอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2521 มาตรา 141 และอีกองค์กรหนึ่งคือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีอำนาจจะตีความหรือวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญตามที่จะมีผู้ส่งปัญหามา

10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดในเรื่องของการตีความรัฐธรรมนูญไว้ในหมวดที่ 10 มาตรา 207 ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติว่า กรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณีส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับนี้ได้มอบอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญให้แก่ตุลาการรัฐธรรมนูญ เฉพาะองค์กรเดียวและได้ตัดอำนาจการตีความรัฐธรรมนูญขององค์กรอื่นหมด

4.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย เปรียบเทียบกับ อำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส

ตามที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย อำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส ได้กำหนดในเรื่องของอำนาจหน้าที่หนึ่ง คืออำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหา เกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งของประเทศฝรั่งเศสกล่าวไว้บางประการ เพื่อเป็นการสนับสนุนการที่จะเพิ่มเติมในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ในเรื่องของการพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกตั้งดังต่อไปนี้ คือ

อำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส เพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาระบบการเลือกตั้งอยู่ 4 ประการคือ

1. เป็นผู้ตรวจดูความสมบูรณ์ของการเลือกตั้งประธานาธิบดี
2. เป็นผู้พิจารณาคัดค้านประกาศผลการเลือกตั้ง
3. เป็นผู้พิจารณาและวินิจฉัยในกรณีที่มีคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสภา

ล่างและสภาน

4. เป็นผู้ควบคุมดูแลความถูกต้องสมบูรณ์ของการลงคะแนนเสียงประชามติ และประกาศผลการเลือกตั้ง

ผู้วิจัยได้พิจารณาในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะนำมาปรับปรุงใช้กับตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ในเรื่องของการนำคดีขึ้นไปฟ้องร้องต่อตุลาการรัฐธรรมนูญว่ามีการทุจริตในการเลือกตั้ง เพราะขณะนี้ในเรื่องดังกล่าว หากมีปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นการไม่ทันกับเหตุการณ์ เนื่องจากอายุของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอายุ 4 ปี แต่ถ้าหากคดีที่จะนำไปฟ้องร้องยังศาลยุติธรรมและคดีถึงที่สิ้นสุดอาจกินเวลาเกิน 4 ปี เนื่องจากศาลยุติธรรมมีคดีเป็นจำนวนมากและการนำเอาคดีมาพิจารณาแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาคดีก่อนหลัง จึงเป็นการไม่สะดวกหากนำคดีไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาจะสะดวกกว่า เพราะใช้เวลาสั้นเป็นการดีกับผู้เสียหาย

4.4 บทบาทของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทย ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญขึ้นในประเทศไทยในปี พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญรวมทั้งสิ้น 16 ชุด ในระยะเวลา 47 ปี คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคดีไว้รวมทั้งสิ้น 13 เรื่อง คิดเฉลี่ยแล้ว 3 ปี 6 เดือน คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีไว้ 1 เรื่องเท่านั้น จึงถือได้ว่าบทบาทของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าวมีจำนวนน้อย หากพิจารณาถึงสาเหตุของการพิจารณาคดีของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีจำนวนน้อย อาจจะมาจกสาเหตุที่ว่า

การพิจารณาคดีของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีดำเนินการพิจารณา และวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้นให้เป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามขั้นตอน กล่าวคือ

ผู้มีสิทธิในการเริ่มการวินิจฉัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้บุคคลผู้เสียหายหยิบยกปัญหาให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ทำการวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง ปัญหาจะมาสู่การพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้ จะต้องต้องมีผู้มีสิทธิเริ่มการวินิจฉัย หรือผู้เสนอปัญหาได้เสนอความเห็นขึ้นมา เพื่อเสนอปัญหาให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดองค์กรที่มีสิทธิเริ่มเสนอปัญหามีอยู่ 3 องค์กรคือ

1. ศาลยุติธรรม เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นองค์กรหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นองค์กรเดียวที่มีสิทธิหยิบยกปัญหาที่เกิดขึ้น ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณา ในกรณีที่ผู้เสียหายหยิบยกปัญหาที่เกิดขึ้นมาสู่ศาล ถ้าศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าคดีที่นำขึ้นมาฟ้องร้องยังศาลยุติธรรมแล้ว ถ้าศาลยุติธรรมเห็นว่าไม่มีอำนาจในการพิจารณา ศาลยุติธรรมจะรอการพิจารณาไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเป็นรายงานระบุบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ๆ พร้อมด้วยเหตุผลผ่านปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือปลัดกระทรวงกลาโหม กรณีที่เป็นศาลทหาร ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวเป็นงานธุรการ เพื่อที่จะนำไปสู่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีต่อไป

2. สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน่วยงานนี้ก็คือนักงานหนึ่ง ที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่เป็นหน่วยงานหนึ่งที่คอยควบคุมกฎหมายที่ก่อนประกาศใช้ คือเป็นการควบคุมกฎหมายขณะเป็นร่างพระราชบัญญัติ ในเรื่องนี้วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรหนึ่งที่มีสิทธิเริ่มการวินิจฉัย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2535 มาตรา 205 (1) สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย แล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

3. นายกรัฐมนตรี เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยเบื้องต้นว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ รัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2535 มาตรา 205 (2) บัญญัติว่า หากนายกรัฐมนตรี เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้หรือตราขึ้นไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยแล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ³ ซึ่งข้อนี้แสดงว่าการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีไม่ถึงที่สุด แต่เป็นเพียงการวินิจฉัยเบื้องต้น เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยของคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญเท่านั้น อันเป็นการควบคุมหรือตรวจสอบของร่างกฎหมายก่อนการประกาศใช้เป็นกฎหมายดังกรณีที่สองนั่นเอง

³ วิจิตรา ฟุ่งลัดดา, วิทยานิพนธ์ระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร : นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523)

ด้วยเหตุนี้เอง การที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทยมีบทบาทน้อย น่าจะเนื่องมาจากข้อจำกัดเกี่ยวกับการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเองเป็นสำคัญ เพราะว่าต้องรอรับเรื่องส่งมาจากองค์กรอื่น ๆ โดยเฉพาะจากศาล ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เมื่อองค์กรอื่น ๆ ไม่ได้ส่งเรื่องมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม้อาจจะยกขึ้นมาพิจารณาเองได้ นอกจากนั้นความไม่ต่อเนื่องของสถาบันคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพิ่มขึ้นบ่อยก็น่าจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บทบาทของสถาบันนี้มีน้อย

บทที่ 5

ปัญหาและแนวทางในการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญของประเทศไทยในปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมา ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญรวมทั้งสิ้น 16 ชุด เป็นระยะเวลา 47 ปี ในการแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญแต่ละชุด ได้มาจากบุคคล 2 ประเภท กล่าวคือ

ประเภทที่ 1 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

ประเภทที่ 2 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้ง ส่วนหนึ่ง และได้ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492, 2495, 2511, 2521 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ ปีพุทธศักราช 2534 รวมทั้งฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี พุทธศักราช 2535 อีก 4 ฉบับ เกิดจากวิกฤตการณ์ทางการเมือง 2 ช่วงด้วยกัน ช่วงแรกก็คือที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เกิดขึ้น เพราะมีปัญหาทางการเมือง เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2534 ซึ่งเกิดการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจการปกครอง และยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2521 ซึ่งใช้มาเป็นเวลากว่า 10 ปี เมื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2521 ก็ได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองชั่วคราวแทน และต่อมาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2534 รวมทั้งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปีพุทธศักราช 2535 รวม 4 ฉบับ แต่อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้รับการแต่งตั้งจากผู้ยึดอำนาจ สะท้อนถึงความนึกคิดของผู้ร่าง เพราะมีที่มาจากคณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ยึดอำนาจ ผู้วิจัยจะวินิจฉัย

ประเด็นคำถามโดยเฉพาะเจาะจง ว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทยในปัจจุบัน มีปัญหาในเรื่องขององค์ประกอบ คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีความเหมาะสมยุติธรรมดีหรือไม่ดี ต้องแก้ไขหรือไม่ต้องแก้ไข ว่าตรงไหนชัดเจนหรือไม่ชัดเจน ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงปัญหาในเรื่องขององค์ประกอบ คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้คือ

5.1 ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้บัญญัติถึงองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2535 ดังนี้

มาตรา 5 บัญญัติว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ หรือสาขารัฐศาสตร์อีกหกคน ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร แต่งตั้งสภาละสามคน

ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรยุบ ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง ตามวรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา และอัยการสูงสุด ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้ตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาโดยตำแหน่ง 4 คน ได้แก่ ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา และอัยการสูงสุด และได้มาจากการแต่งตั้งอีก 6 คน ปัญหาจึงมีว่า องค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

5.1.1 สภาพของปัญหา ในเรื่องขององค์ประกอบ ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 จนถึง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ในรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญถึง 7 ฉบับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมา โดยการแต่งตั้งทั้งหมดรัฐธรรมนูญบางฉบับได้กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง และได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยตำแหน่งส่วนหนึ่ง ดังนั้น ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะขอนำเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2535 มาประกอบการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญที่ยังไม่เหมาะสมเพราะเหตุว่าในส่วนของตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นโดยตำแหน่งโดยเฉพาะ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นโดยตำแหน่ง อาจจะมีการโต้เถียงได้ว่า ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นกลางหรือไม่ เพราะประธานสภาผู้แทนราษฎรมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรืออัยการสูงสุดเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยตำแหน่งทำไมจึงเลือกอัยการสูงสุดเป็นโดยตำแหน่ง ทั้ง ๆ ที่อาจจะมีบุคคลสำคัญอื่น ๆ อีกมาก ส่วนตุลาการรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งจากวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งสภาละ 3 คน ก็อาจจะมีการโต้แย้งได้ว่า มาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก อาจจะเป็นกลางได้ยากและเมื่อเกิดมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับของฝ่ายรัฐบาลขึ้นมาสู่ตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำการวินิจฉัย และทำให้เกิดความเกรงใจท่านเหล่านั้นได้

5.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดถึงจำนวนบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่ง ตลอดจนบุคคลที่เข้ามาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยการแต่งตั้งทั้งหมดหรือ เข้ามาโดยตำแหน่ง ส่วนหนึ่งและแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่งของตุลาการรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เพื่อที่จะสามารถทำให้การกำหนดบุคคลที่จะเข้ามาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญมีจำนวนเท่าไร และได้ตุลาการรัฐธรรมนูญจากโดยแต่งตั้งทั้งหมด หรือได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง และโดยตำแหน่งส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามจะเหมาะสม โดยผู้วิจัยจะนำเอารัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมากล่าวไว้ดังต่อไปนี้ คือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้ตุลาการรัฐ

ธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด จำนวน 15 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากตำแหน่งส่วนหนึ่ง และได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งส่วนหนึ่งจำนวน 9 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2495 ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง และตำแหน่งส่วนหนึ่ง จำนวน 6 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง และตำแหน่งส่วนหนึ่ง จำนวน 9 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด จำนวน 9 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากตำแหน่งส่วนหนึ่ง และแต่งตั้งส่วนหนึ่งจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญ 7 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากตำแหน่งส่วนหนึ่ง และแต่งตั้งส่วนหนึ่งมีจำนวน 10 คน

ส่วนศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีจำนวนผู้พิพากษา จำนวน 16 คน ได้มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด ประเทศสเปนได้ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 12 คน มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด ประเทศฝรั่งเศส ได้ตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด 9 คน

จากตุลาการรัฐธรรมนูญตามที่ถูกวิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดจำนวนของบุคคลที่จะมาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย มีจำนวนไม่เท่ากัน กล่าวคือ รัฐธรรมนูญบางฉบับได้กำหนดให้มีรัฐธรรมนูญตุลาการรัฐธรรมนูญ 9 คน ถึง 3 ฉบับ นอกนั้นกำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญ 15 คน 1 ฉบับ 6 คน 1 ฉบับ 7 คน 1 ฉบับ และ 10 คน 1 ฉบับ และหันไปดูจำนวนบุคคลที่จะมาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ ตามที่ถูกวิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุคคลที่จะมาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือศาลรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 9 คน ต่ำสุด นอกนั้นจะได้

กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือศาลรัฐธรรมนูญไว้สูงกว่านี้¹ ที่เป็นไปโดยตำแหน่งก็อาจจะเกิดขึ้นได้ ดังเหตุผลที่ผู้วิจัยจะกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

1. ประธานศาลฎีกา เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง มีตำแหน่งเป็นข้าราชการประจำอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นกลางได้ไม่สมบูรณ์ เพราะมาจากข้าราชการประจำ และข้าราชการประจำมีลำดับชั้นการบังคับบัญชา ซึ่งอาจจะให้คนให้โทษในตำแหน่งที่งานประจำได้ ในกรณีเดียวกันนี้ หลายประเทศได้ห้ามตุลาการรัฐธรรมนูญมีตำแหน่งอื่น ๆ ในขณะที่อยู่ในตำแหน่งของตุลาการรัฐธรรมนูญ

2. ประธานรัฐสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีความผูกพันกับพรรคการเมือง ที่บุคคลนั้นสังกัดอยู่อย่างไม้อาจจะแยกแยะออกจากกันโดยเด็ดขาดได้ และบุคคลเหล่านั้นจะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อพิพาทในทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งพรรคการเมืองต้นสังกัดของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีส่วนร่วมได้เสียรวมอยู่ด้วย

3. อัยการสูงสุดที่เป็นโดยตำแหน่ง เนื่องจากอัยการสูงสุดขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี มีลำดับชั้นการบังคับบัญชา หากไปพิจารณาถึงการสิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีลำดับชั้นการบังคับบัญชา ซึ่งอาจมีสาเหตุให้มีความเป็นกลางน้อยลง

ส่วนบุคคลที่มาจาก การแต่งตั้งมีจำนวน 6 คน ที่รัฐสภา และวุฒิสภา แต่งตั้งสภาละ 3 คน น่าจะเปลี่ยนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเสียใหม่

จากเหตุผลที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขในเรื่องขององค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญ ในเรื่องของแนวทางในการแก้ไขขององค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญต่อไป

5.1.3 แนวทางในการแก้ไขในเรื่องขององค์ประกอบตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อพิจารณาจาก ปัญหาขององค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1 สมคิด เลิศไพฑูย์, ตุลาการรัฐธรรมนูญ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : 2536) หน้า 39

จากราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2535 ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย เห็นควรแก้ไขเสียใหม่ดังนี้ คือ

1. จำนวนคณะตุลาการรัฐธรรมนูญควรมี 9 คน มาจากบุคคลที่มีความรู้สาขาวิชาดังต่อไปนี้คือ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ หรือสาขาวิชาสังคมศาสตร์

2. การคัดเลือกคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องคัดเลือกจากบุคคลดังต่อไปนี้ คือ ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อสรรหาบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำการคัดเลือกคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 เท่าของจำนวนคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ แล้วส่งให้รัฐสภาทำการคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง ให้เหลือคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญจำนวน 9 คน

5.2 ปัญหาและ แนวทางในการแก้ไขปัญหา ในเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ปัญหาในเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขณะนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ในมาตรา 200 และมาตรา 201 มีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรจะแก้ไขอย่างไร

5.2.1 สภาพของปัญหาในเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าในเรื่องของคุณสมบัติแล้ว ปรากฏว่าในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดในเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยก็ยังเห็นว่าถึงแม้จะได้กำหนดในเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้มากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เช่นนี้แล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลายสาขา

กล่าวคือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญควรมีความรู้ และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาอะไรบ้าง ซึ่งในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องมีความรู้เฉพาะ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เท่านั้น ผู้วิจัยยังเห็นว่าไม่เพียงพอควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญสาขาอื่นด้วย

5.2.2 บทวิเคราะห์คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ไม่ได้กำหนดในเรื่องของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ว่าจะต้องมีคุณสมบัติอะไร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ มีเจตนารมณ์เพื่อให้เปิดกว้าง ในการที่จะเลือกบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะไม่ได้เจาะจงจะต้องมีคุณสมบัติไว้อย่างไร เพียงแต่บุคคลที่จะมารับเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิเท่านั้นส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492, 2495 และพุทธศักราช 2511 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ได้กำหนดในเรื่องของคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้เหมือนกัน กล่าวคือได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยตำแหน่ง และได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาโดยการแต่งตั้ง และจะต้องมีคุณวุฒิในทางกฎหมาย ซึ่งจะต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้กำหนดไว้เฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น พอมาถึงคณะตุลาการรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2517 ผู้วิจัยเห็นว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่น่าจะสมบูรณ์ ส่วนในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2534 กลับคล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492, 2495 และ พ.ศ. 2511 แต่เพิ่มข้อห้ามขึ้นอีก ผู้วิจัยพิจารณาถึงคุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2535 มาตรา 200 ได้บัญญัติไว้ว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ หรือสาขาวิชาอื่นอีก 6 คน ซึ่งวุฒิสภา และสภาผู้แทนแต่งตั้ง สภาละ 3 คน จะเห็นได้ว่าตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง และตุลาการรัฐธรรมนูญโดยการเลือกตั้ง จะต้องมีความรู้ทางนิติศาสตร์ หรือรัฐศาสตร์เท่านั้น

ทั้งอธิบายได้ดังนี้

1. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยตำแหน่ง ได้มาจากบุคคล 3 ฝ่าย คือ
  - 1.1 ฝ่ายรัฐสภา ได้แก่ ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา
  - 1.2 ฝ่ายบริหาร ได้แก่ อัยการสูงสุด
  - 1.3 ฝ่ายตุลาการ ได้แก่ ประธานศาลฎีกา

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2535 ได้กำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งดังกล่าวนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยตำแหน่งมีลักษณะเป็นการคานผลประโยชน์ระหว่างอำนาจทั้ง 3 ซึ่งกว่า จะผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม^๒

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรยกเลิก ตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่เป็นไปโดยตำแหน่งเสีย และหันมาเลือกตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด เพราะว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นไปโดยตำแหน่ง เป็นการขัดแย้งกับหลักความเป็นอิสระของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการมีตัวแทนของฝ่ายรัฐสภา เพื่อชี้แจงเหตุผลของฝ่ายรัฐสภา ตัวแทนของฝ่ายศาล เพื่อชี้แจงเหตุผลของศาล ตัวแทนของฝ่ายบริหาร เพื่อชี้แจงเหตุผลของฝ่ายบริหาร ในที่สุดเท่ากับตัวแทนฝ่ายรัฐสภา ฝ่ายบริหาร และฝ่ายศาลต่าง ๆ ก็มีจุดยืนที่แน่นอนของตนแล้ว ในการเข้าร่วมประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ความเป็นอิสระจึงไม่มีตั้งแต่นั้น เพราะต่างฝ่ายต่างมีความคิดที่แน่นอนของตนเช่นนี้อยู่ การที่จะรับฟังความคิดเห็นหรือทัศนะของอีกฝ่าย จึงเป็นได้ยาก

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2535 มาตรา 200 ได้กำหนดให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ หรือสาขา รัฐศาสตร์ ผู้วิจัยจะนำเอาคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่มีความรู้ทางสาขานิติศาสตร์ และสาขา รัฐศาสตร์มาวิเคราะห์ไว้ดังนี้คือ

^๒ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, การใช้และตีความรัฐธรรมนูญ วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 2532 หน้า 29

2.1 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่มีความรู้ ทางนิติศาสตร์ ก็เพราะว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นกระบวนการยุติธรรมสาขาหนึ่ง ในต่างประเทศ เรียกองค์กรนี้ว่า "ศาลรัฐธรรมนูญ" (CONSTITUTIONAL COURT) องค์กรดังกล่าว เป็นองค์กรที่มีลักษณะเป็นศาล เมื่อองค์กรดังกล่าว มีลักษณะเป็นศาล เช่นนี้ บุคคลที่จะแต่งตั้งเป็นกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องมีความรู้ทางนิติศาสตร์ เพราะบุคคลดังกล่าว เป็นบุคคลที่มีความรู้ในด้านการพิจารณา เกี่ยวกับการร้บฟัง พยานหลักฐาน ตลอดจนสามารถบังคับคดีให้มีการกำหนด ประเด็นทางคดีที่ชัดเจน และกำหนดให้การวินิจฉัยคดีจะต้องมีการใช้เหตุผลใน ประเด็นต่าง ๆ และให้ข้อยุติอันเป็นความเห็นในรูปของคณะกรรมการตุลาการ รัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน

2.2 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่มีความรู้ทางสาขานิติศาสตร์ ก็เพราะ ว่า ในการพิจารณาคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตัดสินคดี ในหลักเกณฑ์การพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีความ จำเป็นต้องพิจารณา และวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้นตามข้อกฎหมายที่มีอยู่ ตลอดจนเป็น การวินิจฉัยคดีที่มีความ เป็นอิสระในด้านความคิดเห็นของตนเอง และตามหลัก สากลองค์กรลักษณะนี้ จะต้องมีความสามารถที่กำหนดไว้สำหรับการทำงานของตนเอง

ดังนั้น ผู้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2534 มาตรา 200 ได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐ ธรรมนูญโดยการแต่งตั้ง จะต้องมีความรู้ทางสาขานิติศาสตร์ และสาขานิติศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นว่าดี และมีความเหมาะสมอยู่แล้ว แต่น่าจะต้องเพิ่มบุคคลที่มีความรู้ ทางสาขาสังคมศาสตร์ เป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอยู่ด้วย เหตุผลที่ต้องเพิ่มนัก วิชาการอีกสาขาหนึ่ง ก็เพราะว่า หากมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับทางสาขาสังคมศาสตร์เกิดขึ้น และศาลยุติธรรม เห็นว่าสมควรจะส่งปัญหาให้คณะตุลาการ รัฐธรรมนูญตีความว่ากฎหมายที่ฝ่ายบริหารออกมาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องตลอดจนสามารถ กำหนดประเด็นปัญหา และข้อเท็จจริงจากปัญหาได้อย่างถูกต้อง และจะทำให้คณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีและตัดสินปัญหาได้อย่างเหมาะสม บริสุทธิ์ และ ยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

5.2.3 การแก้ไขในเรื่องของคุณสมบัติของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่จะสรรหาตัวบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมมาเป็นคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ก็เพราะว่า คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหนึ่ง ที่เป็นสถาบันสูงอีกสถาบันหนึ่ง ที่นอกเหนือไปจากตุลาการ เมื่อเป็นเช่นนั้น ในการวินิจฉัยคดีของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเมือง หรือมีความมุ่งหมายในทางการเมือง ต่างกับการวินิจฉัยของตุลาการ เพราะตุลาการวินิจฉัยคดีก็ต้องเป็นไปตามทางกฎหมายที่มีอยู่

ในการสรรหาตัวบุคคล ที่เป็นคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ยังไม่มีความเหมาะสมอย่างใดในทางปฏิบัติ และไม่ได้ทำให้ได้มาซึ่งตัวบุคคลที่เป็นกลาง ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง เพราะอำนาจในการแต่งตั้ง เป็นของสภาหรือเป็นของสภาใดสภาหนึ่ง (ในกรณีแยกกันแต่งตั้ง) แต่องค์กรเหล่านี้ เป็นองค์กรทางการเมือง และมีการรวมกลุ่มผลประโยชน์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของพรรคการเมือง ดังนั้นในการคัดเลือกตัวบุคคลและการมีมติแต่งตั้ง จึงเป็นไปโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มหรือพรรคพวกของตน หรือการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม และสำหรับในส่วนผู้ได้รับการแต่งตั้งเองก็จะมีความสัมพันธ์โดยพฤติกรรมกับกลุ่มและผลประโยชน์ที่ได้เสนอ และแต่งตั้งตนเองให้ดำรงตำแหน่ง ดังนั้น ในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ควรจะระบุในเรื่องของคุณวุฒิไว้โดยเฉพาะเจาะจง เพื่อจะได้บุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์และมีนิติปรัชญาในด้านนี้อย่างแท้จริงต่อไปนี้คือ

1. คุณสมบัติของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1.1 สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ หรือ สาขาวิชาสังคมศาสตร์

1.2 มีประสบการณ์ทางด้านการเมือง หรือการบริหารไม่ต่ำกว่าระดับรองอธิบดีหรือเทียบเท่า

2. ลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

2.1 เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

2.2 เป็นข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงาน

รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

5.3 ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ รัฐธรรมนูญ

กรณีปัญหาในเรื่อง ของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ แห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ มี
อำนาจหน้าที่ไว้ 9 ประการ มีความเหมาะสม หรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรจะ
เพิ่มอย่างไร

5.3.1 สภาพของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรแต่ละครั้ง ได้มีผู้กล่าวขานกันอยู่เสมอว่ามีการทุจริตในการเลือกตั้ง และ
บางครั้งก็มีการพบว่ามีมีการทุจริตในการเลือกตั้ง แต่เมื่อพบว่ามีมีการทุจริตในการ
เลือกตั้งแล้ว จะต้องนำคดีขึ้นไปยังฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจใน
การพิจารณาวินิจฉัยคดี แต่คดีในเรื่องแบบนี้ จะต้องการความรวดเร็ว ถ้าหาก
ให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาคดีแล้ว อาจจะทำให้เกิดความล่าช้าได้ ประกอบกับ
การที่จะพิจารณาคดีแต่ละครั้งจะต้องเรียงลำดับก่อนหลังของคดี บางครั้งคดีแต่ละ
คดีต้องกินเวลานาน จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในการพิจารณาคดีใน
เรื่องนี้ได้

5.3.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

จากเหตุผลที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าในเรื่องของ
ปัญหาของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เห็นควรเพิ่มเติมในเรื่องของ
การพิจารณาและวินิจฉัยปัญหาในเรื่องของการทุจริตในการเลือกตั้งอีกหน้าที่หนึ่ง

5.4 ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับในเรื่องของบทบาทของคณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญ

5.4.1 สภาพของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้กำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในปี พุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคดีไว้ 13 คดีในระยะเวลา 47 ปี มีจำนวนน้อยมาก อาจจะมาจกสาเหตุของการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีดำเนินการพิจารณาและการวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้น ให้เป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ผู้มีสิทธิในการเริ่มการวินิจฉัยคดี รัฐธรรมนูญยังไม่เปิดโอกาสให้บุคคลผู้เสียหายหยิบยกปัญหาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาได้โดยตรง ปัญหาจะเข้ามาสู่การพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ จะต้องเป็นผู้มีสิทธิเริ่มการวินิจฉัย หรือเสนอปัญหาได้เสนอความเห็นขึ้นมา

5.4.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยเห็นว่าควรเปิดโอกาสผู้เสียหาย ส่งปัญหาให้สมาชิกรัฐสภาเข้าชื่อกันจำนวนหนึ่ง ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณา โดยให้ยื่นคำร้องต่อสภาที่ตนเป็นสมาชิก ถ้าสภาเห็นชอบจึงส่งให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยต่อไป อีกประการหนึ่งให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องของการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งถ้าเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าวก็จะทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีบทบาทมากขึ้น และจะทำให้ประชาชนรู้จักคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมากขึ้น

5.5 ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดรูปองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ

ปัญหาในเรื่องของการจัดรูปองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ องค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นแผนกหนึ่งของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน มีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมสมควรจะสังกัดอยู่ในหน่วยงานใด

5.5.1 สภาพของปัญหา

เนื่องจากแต่เดิมในปีพุทธศักราช 2518 เป็นต้นมา จนถึงปีพุทธศักราช 2534 แผนกงานตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้สังกัดอยู่กับสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

จนกระทั่งในปี พุทธศักราช 2535 ได้มีการประกาศแบ่งส่วนราชการ สำนักงาน เลขาธิการรัฐสภาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

2. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

ซึ่งในปัจจุบันนี้ แผนกงานตุลาการรัฐธรรมนูญ ขึ้นอยู่กับสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

5.5.2 วิเคราะห์

การจัดหน่วยงานตุลาการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คงจะไม่มีขนาดใหญ่เหมือนกับศาลยุติธรรม เพราะหน่วยงานตุลาการรัฐธรรมนูญมีขอบเขต และมีอำนาจหน้าที่ไม่มากนัก ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นงานเฉพาะสาขา เนื่องจากหน่วยงานตุลาการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดอยู่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยมีเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นเลขาธิการตุลาการรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการอื่นเป็นธุรการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีดังนี้คือ

1. รับผิดชอบในงานด้านธุรการ
2. งานจัดสถานที่การประชุม
3. งานส่งและเก็บเอกสาร
4. งานด้านติดตามวิเคราะห์วินิจฉัยต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อศึกษาผล

ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติ และเพื่อให้ทราบถึงแนวทางวินิจฉัยของผู้ชี้ขาด

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า องค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นส่วนราชการของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา มีฐานะเทียบเท่ากรมขนาดใหญ่ มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง ทำงานภายใต้เลขาธิการรัฐสภา เพื่อทำงานและกำกับงานวิชาการระดับสูงต่อไป

5.5.3 แนวทางในการแก้ไข

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดองค์กรของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีความสำคัญอย่างมาก หากการจัดองค์กรของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ดีแล้ว ก็จะทำให้การวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำให้ประชาชนยอมรับคำวินิจฉัยนั้น ๆ เพราะคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ย่อมอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมาย

และตรรกวิทยาบุคคลโดยทั่วไป สามารถยอมรับเป็นบรรทัดฐานได้ ดังนั้นผู้วิจัย
เห็นว่า การจัดองค์กรของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ ในปัจจุบันพอใช้ได้ แต่
ถ้าหากต่อไปในอนาคตเมื่อตุลาการรัฐธรรมนูญมีบทบาทมากขึ้น . ก็จะต้องขยาย
ฝ่ายธุรการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ใหญ่ขึ้น

D
P
U

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1. บทสรุป

ปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึง ประวัติความเป็นมา ขอบเขตของปัญหา วัตถุประสงค์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย และของประเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ ตลอดจนผลของการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งจากเค้าโครงแห่งความเกี่ยวพันกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทย ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันที่ใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และในรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดองค์กรหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ ในการตรวจสอบว่ากฎหมายใดขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือมีอำนาจหน้าที่ควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยสืบเนื่องมาจากการไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาฎีกาที่ 1/2489 ใน พ.ศ. 2489 ว่าถ้าหากจะให้องค์กรของศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาว่ากฎหมายใดขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะในระบอบประชาธิปไตย ย่อมจะเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า หลักการแบ่งแยกอำนาจคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ต่างย่อมไม่ก้าวก้าวซึ่งกันและกัน แต่ถ้าหากว่าอำนาจทั้งสามนี้ ไปรวมกันเข้าเมื่อใดแล้ว ก็จะทำให้เกิดมีการรวบอำนาจเกิดขึ้น และทำให้ผู้ใช้อำนาจนั้น ๆ โดยปราศจากขอบเขต แล้วก็จะทำให้เกิดการกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย โดยเหตุผลดังกล่าว จึงถือได้ว่าคำพิพากษาฎีกาที่ 1/2489 มีผลกระทบกระเทือนถึงการปกครองตามรัฐธรรมนูญ ในที่สุดจึงได้กำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นในปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุด จึงจำเป็นต้องมีองค์คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือควบคุม ให้อำนาจต่าง ๆ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และลักษณะทางการเมืองของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ทำให้กระบวนการควบคุมกฎหมาย มิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศ เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปด้วย ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายส่วนมาก ได้เห็นว่า การให้ศาลยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง เป็นอันตราย เพราะอาจจะทำให้เสียสถานะทางแห่งความเที่ยงธรรม และด้วยเหตุผลอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ประเทศในยุโรปส่วนมาก เปลี่ยนมาให้อำนาจแก่องค์กรพิเศษที่มี หรือแต่งตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะในลักษณะของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ โดยใช้อำนาจในรูปแบบของการควบคุมแบบระบบรวมอำนาจ

ต่อไปนี้เป็นผู้วิจัยขอสรุปหัวข้อวิทยานิพนธ์ในเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จากเดิมเห็นควรแก้ไขใหม่ดังนี้ คือ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญหนึ่งคน และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอีก 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ทางสาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์ ซึ่งรัฐสภาทำการคัดเลือกจากบุคคลที่คณะกรรมการสรรหาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐสภากำหนด

หลักเกณฑ์ในการสรรหาคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ มีดังนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้มาจากรัฐสภาเป็นผู้คัดเลือก โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการสรรหาคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อทำการคัดเลือกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ จำนวน 2 เท่าของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อคัดเลือกได้แล้ว จึงส่งให้รัฐสภาเป็นผู้ทำการคัดเลือกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเหลือจำนวน 9 คน

2. คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ

2.1 คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

2.1.1 สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ หรือสาขาสังคมศาสตร์

2.1.2 มีประสบการณ์ทางด้านการเมือง หรือการบริหาร ไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีหรือเทียบเท่า

2.2 ลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะมาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ

2.2.1 เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

2.2.2 เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

3. อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะต้องมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้คือ

3.1 พิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่

3.2 พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติที่ เสนอต่อสถาบันนั้น มีหลักการอย่างเดียวกัน หรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ในระหว่างการยั้งขังของวุฒิสภาหรือไม่

3.3 พิจารณาวินิจฉัยว่าข้อบังคับของวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือรัฐสภาขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่

3.4 พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่น หรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน

3.5 พิจารณาวินิจฉัยถึงการ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวของความเป็นรัฐมนตรี

3.6 พิจารณาวินิจฉัยพระราชกำหนดเป็นไป เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือไม่

3.7 พิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว แต่ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อลงพระปรมาภิไธย มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

3.8 พิจารณาวินิจฉัยกรณีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ

3.9 พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในกรณีที่ศาลรายงานความเห็นมา

3.10 พิจารณาวินิจฉัยว่า หากมีการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยมีผู้นำคดีขึ้นมาฟ้องร้องต่อศาล และให้ศาลส่งเรื่องให้ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณา

4. บทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2489 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่น้อยมาก ก็เนื่องมาจากการที่การพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีขั้นตอนค่อนข้างจำกัด จึงเห็นควรเพิ่มความรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับบทบาท และอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญให้มากยิ่งขึ้น

5. การจัดรูปองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ

หน่วยงานธุรการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นส่วนราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ควรให้มีฐานะเทียบเท่ากองขนาดใหญ่ มีหน้าที่ด้านงานบริหาร และงานวิชาการจำนวนหนึ่ง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง (ตำแหน่งวิชาการ) ทำงานอยู่ภายใต้เลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อทำงานและกำกับงานวิชาการระดับสูง เมื่อเห็นว่างานของตุลาการรัฐธรรมนูญมีจำนวนมากขึ้นจึงค่อยขยายเป็นส่วนราชการมีฐานะเทียบเท่า "กรม" และหากต่อไปตุลาการรัฐธรรมนูญมีงานมากขึ้น ก็จะขยายหน่วยงานนี้เป็นอิสระต่อไป

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว ข่อมแสดงให้เห็นคำตอบของปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยเหตุที่ระบบดังกล่าวเกิดขึ้น ก็เพื่อคุ้มครองป้องกันรัฐธรรมนูญ ตามวัตถุประสงค์สำคัญที่ไม่ต้องการให้กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงเป็นระบบที่สอดคล้องและถูกต้องตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากเหตุผลตามที่ได้กล่าวแล้ว ข่อมแสดงให้เห็นถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยเหตุที่ระบบดังกล่าว เกิดขึ้นก็เพื่อคุ้มครอง

ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงเป็นระบบที่สอดคล้องและถูกต้องตามหลักการที่ว่าประชาชน เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และนับว่าเป็นระบบที่สอดคล้องและถูกต้องตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญ แต่การใช้ระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญมีข้อเสียอยู่บ้าง แม้ว่าจะมีข้อดีอยู่ไม่น้อยก็ตาม ซึ่งอาจสรุปข้อดีและข้อเสียดังนี้คือ

1. ข้อดีของการที่มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

- 1.1 การได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น มาจากผู้มีความรู้ทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ทำให้มีความคิดหลากหลายในการพิจารณาคดี ตลอดจนทำให้การพิจารณาคดีได้รับความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น
- 1.2 การให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคดี เป็นการป้องกันการขัดแย้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ
- 1.3 ทำให้การวินิจฉัยคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยรวดเร็วกว่าการพิจารณาปัญหาในศาล
- 1.4 ป้องกันการก้าวก้าวอำนาจซึ่งกันและกัน อันเป็นการขัดกับการแบ่งแยกอำนาจ

2. ข้อเสียของการมีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

- 2.1 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะหยิบยกคดีขึ้นมาพิจารณาเองไม่ได้ จะต้องให้ศาลเป็นผู้ส่งมาให้ จึงทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายและไม่เห็นความสำคัญของการมีตุลาการรัฐธรรมนูญ
- 2.2 ผลของการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่มีผลย้อนหลัง แต่มีผลบังคับในคดีนั้น ๆ และในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา องค์ประกอบ คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย และของต่างประเทศ โดยเฉพาะตุลาการรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส และศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์

สาธารณรัฐเยอรมันแล้ว ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามที่ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อดี และข้อเสียของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งผู้วิจัยจะได้เสนอแนวทางในการแก้ไข นอกเหนือจากที่ได้เสนอไปแล้วดังนี้ คือ

1. จำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญที่ประกอบเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ควรจะมีจำนวน 9 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมที่สุด เพราะถ้าหากคัดเลือก ตุลาการรัฐธรรมนูญ เข้ามาน้อยกว่านี้ อาจจะทำให้ศึกษาปัญหาในขอบข่ายงาน ได้ไม่ละเอียดถี่ถ้วนเพียงพอ หากคัดเลือกเข้ามามากกว่านี้ ก็อาจจะทำให้มีการ แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันมากมายหลายความคิดเห็น จนไม่สามารถหาข้อสรุป สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ส่วนการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นไปโดย ตำแหน่งให้ยกเลิกทั้งหมด และควรให้ได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นไปโดยการ แต่งตั้งทั้งหมด เพราะจะได้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นอิสระ และมีความมั่นคง ตลอดจนคณะตุลาการรัฐธรรมนูญควรจะได้รับหลักประกันดังนี้ คือ

1.1 ในวาระการดำรงตำแหน่งจะถูกถอนไม่ได้ เว้นแต่จะได้ กระทำความผิดทางด้านการเมืองและได้ถูกสอบสวนแล้วว่าได้กระทำความผิดจริง ซึ่งจะทำให้ ตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ต้องเกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ

1.2 อายุในการดำรงตำแหน่ง ควรจะไม่อยู่ตามวาระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีอายุการดำรงตำแหน่ง 6 ปี

1.3 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่ละคนควรจะต้องแสดงความคิดเห็น เป็นอิสระ

2. คุณสมบัติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ควรจะกำหนดให้คณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญไว้เฉพาะเจาะจง และควรจะเป็นบุคคลที่มีความรู้สาขานิติศาสตร์ ซึ่งหมายความว่า เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะการตีความรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ แต่ขณะเดียวกันควรจะ ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้สาขาอื่นด้วย เช่น มีความรู้สาขารัฐศาสตร์ และ สาขาสังคมศาสตร์ สำหรับบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ควรจะ คัดเลือกมาจากบุคคลดังกล่าว นอกเหนือจากผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

1. ควรจะเป็นศาสตราจารย์ทางสาขานิติศาสตร์ ที่สอนใน

1. ควรจะเป็นศาสตราจารย์ทางสาขานิติศาสตร์ ที่สอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
2. ควรจะเป็นอดีตเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย
3. ควรเป็นอดีตประธานศาลฎีกาและอดีตอธิบดีกรมอัยการ
4. ควรจะเป็นศาสตราจารย์ทางสาขารัฐศาสตร์ที่สอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
5. ควรจะเป็นศาสตราจารย์ทางสาขาสังคมศาสตร์ที่สอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
6. ตุลาการรัฐธรรมนูญที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ไม่ควรคัดเลือกเข้ามาอีก
7. ทนอายุที่ซึ่งประกอบอาชีพมาแล้วไม่ต่ำกว่า 15 ปี
บุคคลดังกล่าว เป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมแก่ตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย ทางด้านรัฐธรรมนูญ ทางด้านสังคมศาสตร์ จากประสบการณ์ในการสอน การพิจารณาร่างกฎหมาย การใช้และการตีความรัฐธรรมนูญเป็นอย่างดี
4. บทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีน้อย และไม่มีใครรู้จักมากนัก ผู้วิจัยเห็นว่าควรเปิดสัมมนาให้กับข้าราชการและประชาชน ทั่วประเทศให้ทราบถึงบทบาทและแนวทางปฏิบัติงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในอนาคตต่อไป
5. การจัดรูปองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรปรับปรุงองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานอิสระ โดยไม่ต้องไปขึ้นอยู่กับรัฐสภาตามที่เป็นอย่างอยู่ในขณะนี้ เห็นควรจัดองค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรอิสระเหมือนกับการจัดองค์กรของ ป.ป.ป. ส่วนการกำหนดในเรื่องขององค์ประกอบคุณสมบัติอำนาจหน้าที่ตาม que ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ไข มาแล้วข้างต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กมล ทองธรรมชาติ. วิวัฒนาการระบบรัฐธรรมนูญไทย คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : 2523.

เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์. กฎหมายอาญา ภาค 1 สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : 2534.

กองการประชุม. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย. โรงพิมพ์รัฐสภา, กรุงเทพมหานคร : 2534.

กนิษฐา เชื้อววิทย์. วิทยานิพนธ์ การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วย

รัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กฤษฎีกา โดยองค์กร

ตุลาการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะนิติศาสตร์

กรุงเทพมหานคร : 2532.

คุณวุฒิ ดันตระกูล วิทยานิพนธ์ คำพิพากษากฎีกาที่ 1/2489

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 2527.

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ 1/2534. แผนงานตุลาการ

รัฐธรรมนูญ. รัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : 2535.

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ 2/2535. แผนงานตุลาการ

รัฐธรรมนูญ. รัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : 2535.

ธีระ ศรีธรรมรักษ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป

สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร : 2533.

ประกาศรัฐสภา แบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กรุงเทพมหานคร : 2535.

พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่าง

วันที่ 17 พฤษภาคม 2534 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535

กรุงเทพมหานคร : 2535.

พรชัย เลื่อนฉวี. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พิมพ์ที่แผนกบริการส่วนการศึกษา. สำนักงานวิชาการ.

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร 2512.

โกคิน พลกุล. ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย. พิมพ์ที่ศูนย์การพิมพ์พลชัย

กรุงเทพมหานคร : 2530.

โกคิน พลกุล. เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กรุงเทพมหานคร : 2535.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. ครั้งที่ 40/2475 วันอาทิตย์ที่

27 พฤศจิกายน 2475.

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 36 วันพฤหัสบดีที่ 27 มิถุนายน 2506.

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 56 วันอังคารที่ 23 พฤศจิกายน

2491.

รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 66 วันเสาร์ที่ 14

กันยายน 2517.

รายงานการประชุมกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 15 วันพฤหัสบดีที่ 9

มีนาคม 2521.

รัฐสภา. พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการฝ่ายรัฐสภา (ฉบับที่ 2) สำนักพิมพ์รัฐสภา

กรุงเทพมหานคร : 2525.

รัฐสภา. ระบบงานรัฐสภา งานเอกสารรัฐสภา. ศูนย์เอกสารและค้นคว้า.

กรุงเทพมหานคร : 2531.

รัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส. สาธารณรัฐที่ 5

วุฒิสภาหน้าที่รับผิดชอบของส่วนราชการ. ในสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.

พิมพ์โรงพิมพ์รัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : 2535.

วิชญ์ เครื่องงาม. ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโน. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

พุทธศักราช 2520 ภาค 3 อนาคต กรุงเทพมหานคร : 2520

วิชญ์ เครื่องงาม. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กรุงเทพมหานคร : 2523.

วิชญ์ เครื่องงาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ แสงสว่างสิทธิการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร :

2523.

วิชรีน จอมพลาพล. ตุลาการรัฐธรรมนูญ รัฐสภา. สำนักพิมพ์รัฐสภา.

กรุงเทพมหานคร : 2529.

วิจิตรรา พึ่งลัดดา ระบบการควบคุมกฎหมายให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : 2523.

ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา เอกสารประกอบจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พิมพ์ที่รัฐสภา.

กรุงเทพมหานคร 2534.

สมคิดเลิศไพฑูรย์. ตุลาการรัฐธรรมนูญ สำนักงานพิมพ์นิติธรรม

กรุงเทพมหานคร : 2536.

สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

กรุงเทพมหานคร : 2532

สมภพ โหตระกิตย์. กฎหมายรัฐธรรมนูญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร. 2523

สุพล อิงประสาร. เรื่องความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรคำอธิบายกฎหมายอาณัติภาค 2 ภาค 3 คณะรัฐศาสตร์ พิมพ์ที่บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด กรุงเทพมหานคร : 2527.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ที่ระลึกในกรณีที่รัฐสภาได้รับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวายพระภิกษุที่จำพรรษา ณ วัดปทุมวันวนารามราชวรวิหาร

กรุงเทพมหานคร : 2531.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา รวมคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

สำนักพิมพ์รัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : 2533.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญไทยโดยย่อ (พ.ศ. 2511) กรุงเทพมหานครการพิมพ์

กรุงเทพมหานคร : 2511.

หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป เรือนแก้วการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร : 2526.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายรัฐธรรมนูญ พิมพ์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรุงเทพมหานคร : 2515.

อมร จันทรสมบูรณ์ ศาลรัฐธรรมนูญมาตรา 200 พิมพ์ที่สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร : 2536.

English

Book

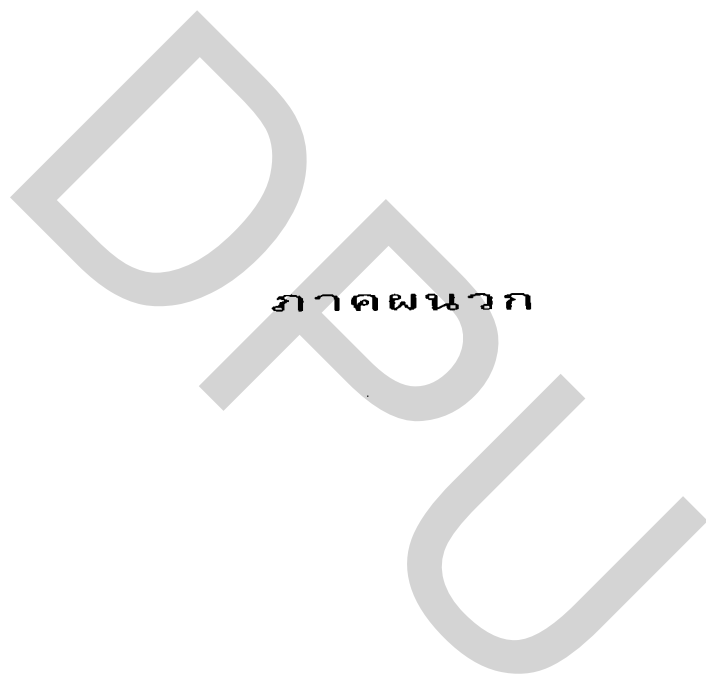
MAURICE DUVERGER, ELEMENTS DE DROIT PUBLIC, PRESSES
UNIVERSITAIRES DE FRANCE, 1957 , 108 BOULEVARD
SAINT-GERMAIN, 75006 PARIS

MAURICE DUVERGER, INSTITUTIONS POLITIQUES ET DROIT
CONSTITUTIONNEL, MAURICE DUVERGER, 1955

RICHARD VON WEIZSACKER, BASIC LAW FOR THE FEDERAL
REPUBLIC OF GERMANY PRINTED IN THE FEDERAL
REPUBLIC OF GERMANY BY ROCO-DRUCK GMBH,
D-3340 WOLFENBUTTEL, 1991

RICHARD VON WEIZSACKER, GRUNDGESETZ FUR DIE
BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND 1986 HERAUSGEBER:
BUNDESZENTRALE FUR POLITISCHE BILDUNG,
5300 BONN HERSTELLUNG: CLAUSEN & BOSSE, LECK

.....

ภาคผนวก

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีทั้งสิ้น 16 ชุด ซึ่งแต่ละชุดประกอบด้วย

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 1 (พ.ศ. 2492)

1. ประธานวุฒิสภา (เจ้าพระยาศรีธรรมธิเบศ)
2. ประธานสภาผู้แทน (พระราชธรรมนิเทศ)
3. ประธานศาลฎีกา (พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์)
4. อธิบดีศาลอุทธรณ์ (พระมณูเวทย์วิมลนาท)
5. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชนูปการ)
6. พระยาเทพวิฑูร
7. พระยาศรีวิศาลวาจา
8. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
9. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์

หมายเหตุ พระยาเทพวิฑูร ถึงแก่อนิจกรรมได้แต่งตั้งพระยาอัชราชทรงสิริเป็น
ตุลาการรัฐธรรมนูญแทน

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 2 (พ.ศ. 2495)

1. ประธานศาลฎีกา (พระมณูเวทย์วิมลนาท)
2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจ่าบุญเนติศาสตร์)
3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชนูปการ)
4. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร
5. พระนิติธารณ์พิเศษ
6. นายเสริม วินิจฉัยกุล

หมายเหตุ พระนิติธารณ์พิเศษ ถึงแก่อนิจกรรม สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้ง
พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 (พ.ศ. 2500)

1. ประธานศาลฎีกา (พระมนูเวทย์วิมลนาท)
2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรูญเนติศาสตร์)
3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชานุปกการ)
4. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร
5. พระชาลิตพลีธรรมประคัลภ์
6. นายเสวริม วินิจฉัยกุล

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 4 (พ.ศ. 2501)

1. ประธานศาลฎีกา (พระมนูเวทย์วิมลนาท)
2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรูญเนติศาสตร์)
3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชานุปกการ)
4. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นราธิปพงศ์ประพันธ์
5. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์
6. พระยาอัครราชทรงสิริ

หมายเหตุ พระมนูเวทย์วิมลนาท พ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกาพระชา
บดินทร์สิทธิศฤคาร เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 5 (พ.ศ. 2511)

1. ประธานวุฒิสภา (พันเอก นายวรการบัญชา)
2. ประธานศาลฎีกา (นายประกอบ หุตะสิงห์)
3. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (นายกำธร พันธุลาภ)
4. อธิบดีกรมอัยการ (นายกมล วรรณประภา)
5. พระมนูเวทย์วิมลนาท
6. หลวงประกอบนิติสาร
7. พลโท สุข เปรมนาวิน

หมายเหตุ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 5 แต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 บทเฉพาะกาล มาตรา 182

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 6 (พ.ศ.2512)

1. ประธานวุฒิสภา (พันเอก นายวรการบัญชา)
2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พลตรี ศิริ ลีวิโยธิน)
3. ประธานศาลฎีกา (นายประกอบ หุตะสิงห์)
4. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (นายกำธร พันธูลาก)
5. อธิบดีกรมอัยการ (นายสงวน ชูปัญญา)
6. พระมนูเวทย์วิมลนาท
7. พลโท สุข เปรนาวิน
8. หลวงประกอบนิติสาร

หมายเหตุ หลวงประกอบนิติสาร และพลโท สุข เปรนาวิน ถึงแก่อนิจกรรม พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ และพลโท ไสว ดวงมณี เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 7 (พ.ศ.2518)

1. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานคณะกรรมการ
ตุลาการเลือก
2. นายประกอบ หุตะสิงห์
3. นายกำธร พันธูลาก
4. นายไพโรจน์ ชัยนาม
5. นายปราโมทย์ นาครทรรพ รัฐสภาเลือก
6. นายประเสริฐ ปัทมะสุนทร
7. นายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา
8. นายสนิท วิไลจิตต์ คณะรัฐมนตรีเลือก
9. พลโท ศุภกาญจน์ นิตติศิริ

หมายเหตุ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายประกอบ หุตะสิงห์ และนายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ทลาออก มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ หลวงการุณย์นราทร หลวงวิชัย นิตินาท และพันเอก ถนัด คอมันตร์ เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 8 (พ.ศ.2519)

1. นายโชค จารุจินดา	ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการตุลาการ เลือก
2. นายประมุล สุวรรณศรี	
3. นายทองคำ จารุเทติ	
4. นายเทียม ไชยนั้นท์	
5. นายประสาธ สุกนธมาน	รัฐสภา เลือก
6. นายหยุด แสงอุทัย	
7. นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล	
8. นายยง เหลืองรังษี	คณะรัฐมนตรี เลือก
9. นายกมล วรรณประภา	

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 9 (พ.ศ.2522)

1. ประธานรัฐสภา	(พลอากาศเอก หะริน หงสกุล)
2. ประธานศาลฎีกา	(นายประพจน์ ภูริวัฒน์ - นายบัญญัติ สุขีวะ)
3. อธิบดีกรมอัยการ	(นายประเทือง กীরติบุตร - นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ)
4. นายวิกรม เมาลานนท์	
5. พลโท สมิ้ง ไตลังคะ	
6. นายเสริม วินิจฉัยกุล	
7. นายกมล วรรณประภา	

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 10 (พ.ศ.2526)

1. ประธานรัฐสภา	(นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ - นายอุกฤษ มงคลนาวิน)
2. ประธานศาลฎีกา	(นายบัญญัติ สุขีวะ - นายภิญโญ ธีรนิติ)

3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ)
4. นายวิกรม เมลาลานนท์
5. พลโท สมิง ไตลังคะ
6. นายสัญญาชัย สัจจวานิช
7. นายกมล วรรณประภา

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 11 (พ.ศ.2529)

1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน)
2. ประธานศาลฎีกา (นายจำรัส เขมะจารุ)
3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ)
4. นายกมล วรรณประภา
5. นายวิกรม เมลาลานนท์
6. นายบัญญัติ สุชีวะ
7. พลโท สมิง ไตลังคะ

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 12 (พ.ศ.2531)

1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน)
2. ประธานศาลฎีกา (นายจำรัส เขมะจารุ)
3. อธิบดีกรมอัยการ (นายโกเมน ภัทรภิรมย์)
4. พลโท กมล เมธสุวรรณ
5. นายกมล วรรณประภา
6. นายบัญญัติ สุชีวะ
7. นายสมภพ โหตระกิตย์

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 13 (พ.ศ.2534)

1. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่ประธานตุลาการ รัฐธรรมนูญ
2. นายสวัสดิ์ โชติพานิช	ประธานศาลฎีกา ตุลาการรัฐธรรมนูญ
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	อัยการสูงสุด ตุลาการรัฐธรรมนูญ
4. นายบุญชนะ อัดถาวร	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
5. พลโท สมิง ไตลังคะ	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
6. นายโอวาท สุกธิวาทนฤพณี	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
7. นายบัญญัติ สุกชีวะ	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
8. นายมงคล เปาอินทร์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
9. นายสุธี อากาศฤกษ์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 14 (พ.ศ.2534)

1. นายบัญญัติ สุกชีวะ	ทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
2. นายสวัสดิ์ โชติพานิช	ประธานศาลฎีกา ตุลาการรัฐธรรมนูญ
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	อัยการสูงสุด ตุลาการรัฐธรรมนูญ
4. นายบุญชนะ อัดถาวร	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
5. พลโท สมิง ไตลังคะ	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
6. นายโอวาท สุกธิวาทนฤพณี	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
7. นายมงคล เปาอินทร์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
8. นายสุธี อากาศฤกษ์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 15 (พ.ศ.2535)

1. นายมารุต บุนนาค	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่ประธานตุลาการ รัฐธรรมนูญ
2. นายสวัสดิ์ โชติพานิช	ประธานศาลฎีกา ตุลาการรัฐธรรมนูญ
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	อัยการสูงสุด ตุลาการรัฐธรรมนูญ
4. นายบุญชนะ อิตถากร	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
5. พลโท สมิง ไตลังคะ	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
6. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพณี	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
7. นายบัญญัติ สุชีวะ	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
8. นายมงคล เปาอินทร์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
9. นายสุธี อากาศฤกษ์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 16 (พ.ศ.2535)

1. นายมารุต บุนนาค	ประธานรัฐสภา
2. นายมีชัย ฤชุพันธ์	ประธานวุฒิสภา
3. นายประมาธ ชื่นชื้อ	ประธานศาลฎีกา
4. นายโอภาส อรุณินท์	อัยการสูงสุด
5. นายบุญชนะ อิตถากร	ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา
6. พลโท สมิง ไตลังคะ	ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา
7. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพณี	ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา

8. นายบัญญัติ สุชีวะ	ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร
9. นายมงคล เปาอินทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร
10. นายสุธี อากาศฤกษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน ¹

D
P
U

---

¹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ที่ระลึกในการที่รัฐสภาได้รับพระราชทาน
ผ้าพระกฐินไปถวายพระภิกษุที่จำพรรษา ณ วัดปทุมวนารามราชวรวิหาร กรุงเทพฯ
มหานคร: โรงพิมพ์รัฐสภา, 2531 หน้า 26-31.

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ได้ทำการวินิจฉัยคดีไว้หลายเรื่องด้วยกันโดยนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2489 จนถึงพุทธศักราช 2536 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาคดีไว้พอสรุปได้ดังนี้คือ

คำวินิจฉัยที่ ต.1/2494

วันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2494 ความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 ตามที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการเสนอขึ้นมาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2494 ได้มีผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ศาลจังหวัดสมุทรปราการได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ซึ่งใช้บังคับแก่คดีนี้แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 29 และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ทำการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแล้วมีความเห็นว่า ความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประมง พ.ศ.2490 ตามที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการได้เสนอขึ้นมา เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้นไม่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 29 แต่อย่างใด²

² วิจิตรฯ พึ่งลัดดา, ระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร: นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523 หน้า 35.

คำวินิจฉัยที่ ต.1/2494

วันที่ 3 กรกฎาคม 2494 ตามความในมาตรา 90(1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 กรณี นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ถูกกล่าวหาว่าวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญส่วนมากได้ลงมติวินิจฉัยว่า นายฉ่ำ จำรัสเนตร ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบสมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงไม่สิ้นสุดและให้ยกคำร้องกล่าวหาเสีย

ได้มีผู้กล่าวหาว่า นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ตามมาตรา 90(1) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้อง ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2493 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม 7 คน เข้าชื่อกันกล่าวหา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทั้ง 2 ฝ่าย ในที่สุดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำวินิจฉัยมีความเห็นว่า นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ตามที่ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด จึงไม่ขาดจากเป็นสมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 90(1) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 จึงไม่สิ้นสุดลงและให้ยกคำร้องเสีย

คำวินิจฉัยที่ ต.2/2494

วันที่ 4 มกราคม 2494 ความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ตามที่ศาลจังหวัดพัทลุงได้เสนอขึ้นมาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น ไม่ขัดต่อมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

ได้มีผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน ศาลจังหวัดพัทลุง ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มาตรา 6 ซึ่งนำมาใช้บังคับแก่คดีนี้ แย้งหรือขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 30 วรรคแรก คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและวินิจฉัยว่าความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ตามที่ศาลจังหวัดพัทลุงเสนอขึ้นมา เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้นไม่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 แต่อย่างใด

คำวินิจฉัยที่ ต.3/2494

วันที่ 29 มกราคม 2494 บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 เฉพาะที่ให้ริบทรัพย์ของบุคคลอื่นที่มีรู้เห็นในการกระทำความผิดด้วยนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 29

ศาลฎีกาได้เห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 มาตรา 13 ทวิ (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้ริบทรัพย์ของบุคคลอื่นที่มีรู้เห็นในการกระทำความผิดด้วยนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 29 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงได้พิจารณาและวินิจฉัยมีความเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา 13 ทวิ (1) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้ริบทรัพย์ของบุคคลอื่นที่มีรู้เห็นในการกระทำความผิดด้วยนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 29 และบทโดยเฉพาะดังกล่าวนี้ จึงใช้บังคับมิได้ตามความในมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

คำวินิจฉัย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2501

เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2501 มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 เป็นบทบัญญัติที่มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 113 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ใช้บังคับมิได้

การจัดตั้งศาลขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาอรรถคดีบางประเภทนั้น ย่อม

กระทำโดยไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แต่ที่จัดตั้งขึ้นนั้น ต้องเป็น "ศาล" มี
 ตุลาการเป็นผู้กระทำการในพระปรมาภิไธย การตั้งคณะกรรมการจัดที่ดิน
 เพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมนั้น คณะกรรมการจัดที่ดินประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่าย
 บริหารมีอำนาจหน้าที่ที่ขาดเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ และสิทธิครอบครอง อันเป็นกรณี
 พิพาทระหว่างบุคคล มีผลเป็นการตั้งบุคคลอื่นที่มีใช้ศาลให้มีอำนาจทำการพิจารณา
 พิพากษารรณคดี จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่น นอกจากว่า เป็นการแย้งหรือขัด
 ต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม
 พุทธศักราช 2495 มาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า การพิจารณาพิพากษารรณคดีเป็น
 อำนาจของศาลโดยเฉพาะ

เมื่อได้วินิจฉัยว่ามาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็น
 ธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 ขัดต่อมาตรา 99 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
 ไทยดังกล่าวแล้วข้างต้น ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงมาตรา 101 และมาตรา 102
 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม
 พุทธศักราช 2495 ต่อไป

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงได้พิจารณาวินิจฉัยแล้วมีความเห็นว่ามาตรา
 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 เป็นบท
 บัญญัติที่มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ ต้องด้วยบทบัญญัติ 113 ของรัฐธรรมนูญแห่งราช
 อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ใช้บังคับมิได้

คำวินิจฉัยที่ ต. 1/2513

เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2513 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงได้ให้คำวินิจฉัย
 ความในข้อ 1 และข้อ 2 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ตามที่ศาลแขวงอุบล
 ราชธานีได้เสนอขึ้นมาให้พิจารณานั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว
 เห็นว่า ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ไม่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราช
 อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มาตรา 157 มาตรา 159 มาตรา 160 และ
 มาตรา 27 แต่อย่างใด

คำวินิจฉัยที่ ต. (ค.ล.20) วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2523

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2523 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีแล้ว มีความเห็นว่า นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 94 (1) ประกอบด้วยมาตรา 103 (4) และตามความพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 19 สมาชิกภาพของ นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา จึงสิ้นสุดลง

ได้มี นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล กับพวกรวม 42 คน เป็นผู้ร้อง โดยทำการร้องกับนายเทียม ไชยนิรันทน ร้องประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่สอง ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร ร้องว่า นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้รับสมัครการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายเทียม ไชยนิรันทน ร้องประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ส่งคำร้องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณา ผลการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่า นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 94 (1) ประกอบด้วยมาตรา 103(4) และตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 19 สมาชิกภาพของ นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา จึงสิ้นสุดลง

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2524

เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2524 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผู้ไม่ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 155(3) และมาตรา 94(1) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลง

ได้มี นายพินิจ จันทรสุรินทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง กับพวกรวม 42 นาย ได้เข้าชื่อกันร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ในคำร้องลงวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2523 มีความว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ขาดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 155(3) และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ผลปรากฏจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทั้งสองฝ่ายแล้วมีความเห็นว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผู้ไม่ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 155(3) และมาตรา 94(1) แต่อย่างไรก็ดี ความเป็นรัฐมนตรีจึงไม่สิ้นสุดลง

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญที่ 1/2526

เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีในกรณีที่ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีแล้วมีความเห็นว่า สภาพแห่งคำร้องไม่ชัดเจน และไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้องไม่ชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 มาตรา 11 จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

ได้มี ร.ต.ท. เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี กับพวกรวม 36 คน ส่งคำร้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร กรณีที่ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุคคลขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการสมัครรับเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สมาชิกผู้นี้ได้ใช้คุณวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้มาจากการสมัครสอบเทียบความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่สมาชิกผู้นี้ใช้หลักฐานการศึกษาก่อนการสมัครเทียบความรู้เป็นหลักฐานเท็จ กล่าวคือการอ้างว่าสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมัธยมหนองโกวิทยา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม แต่ปรากฏว่าจากการสอบ

สวนของกระทรวงศึกษาธิการ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสมาชิกผู้นี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 จึงเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกผู้นี้ขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 81 ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องนี้ขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาจากหลักฐานและเหตุผลทั้ง 2 ฝ่าย แล้วมีความเห็นว่า สภากาแฟแห่งคำร้องไม่ชัดเจน และไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง ไม่ชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2522 มาตรา 11 จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

คำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ 1/2528

เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้วินิจฉัยกรณีที่ นายสรายุทธ นิยมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม ผู้ถูกกล่าวหา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วปรากฏว่า อาศัยอำนาจ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 จึงมีคำวินิจฉัย ให้จำหน่ายเรื่องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของ นายสรายุทธ นิยมทรัพย์ ตามคำร้องนี้เสีย

ได้มี นายแคล้ว นรปติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นกับพวก รวม 33 คน ส่งคำร้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร กรณีที่นายสรายุทธ นิยมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม โดยผู้ร้องร้องว่า พรรคประชากรไทย แจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า นายสรายุทธ นิยมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐมได้ขาดจากสมาชิกภาพ โดยมีมติสามในสี่ของผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันของคณะกรรมการบริหารของพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สังกัดพรรคการเมือง ให้พ้นจากสมาชิกของพรรคปรากฏตามหนังสือของพรรค ประชากรไทย แจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ให้ นายสรายุทธ นิยมทรัพย์ ปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออยู่ โดยเห็นว่า เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว มิให้พ้นจากสมาชิกพรรคควรจะเป็นจำนวนสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารของพรรค และสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นทั้งหมด ผู้ร้องจึงขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของ นายสรวาท นิยมทรัพย์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2522 มาตรา 103(7) ตามมติของพรรคประชากรไทย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ฟังพยานหลักฐานของทั้ง 2 ฝ่ายแล้ว จึงวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2522 จึงมีคำวินิจฉัยให้จำหน่ายเรื่องขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของ นายสรวาท นิยมทรัพย์ ตามคำร้องเสีย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญที่ 1/2529

เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2529 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยกรณี นายแคว้ว นรปติ แล้วมีความเห็นว่า สมาชิกภาพของ นายแคว้ว นรปติ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103(5)

ได้มี นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดอุดรดิตถ์ กับพวกรวม 44 คน ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้อง ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2529 ว่า พนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่น ได้ยื่นฟ้อง นายแคว้ว นรปติ ในข้อหาว่า นายแคว้ว นรปติได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2522 จังหวัดขอนแก่น ได้ประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 นายแคว้ว นรปติ ไม่ได้ยื่นรายการค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นภายในกำหนด 3 เดือน ตามกฎหมาย ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 34,87 และขอให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายแคว้ว นรปติ ด้วย ศาลแขวงขอนแก่น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา พิพากษาให้ปรับนายแคว้ว นรปติ จำนวนเงิน 1,000.00 บาท จำคุก 1 เดือน แต่ให้ยกโทษจำคุก และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายแคว้ว นรปติ มีกำหนด 5 ปี ศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกา เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2529 นายแคว้ว นรปติ ได้รับเลือกตั้ง

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นในเขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของนายแคล้ว นรปติ ได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103 จึงขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยคณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยทั้งพยานหลักฐาน และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า สมาชิกภาพสภาผู้แทนราษฎรของ นายแคล้ว นรปติ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103(5) ³

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญที่ 1/2535

เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2535 ความตามพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 173 มิได้ให้สิทธิผู้เสนอความเห็นที่จะเสนอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดดังกล่าวนั้น ไม่เป็นการฉกฉวยเงินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ตามมาตรา 172 วรรคสอง

ได้มีความเห็นของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่ จังหวัดปทุมธานี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกจำนวน 140 คน เข้าชื่อกันส่งความเห็นให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2535 มาตรา 172 ซึ่งไม่ถือว่า เป็นการฉกฉวยเงินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ตามที่อ้างแต่อย่างใด มายังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยตามมาตรา 173 ของ

³ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รวมคำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2533 หน้า 1-69.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วมีความเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 173 มิได้ให้สิทธิผู้เสนอความเห็นที่จะเสนอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดดังกล่าวนั้นไม่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นอันมีอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา 172 วรรคสองแต่อย่างใด

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ 2/2535

เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยพระราชกำหนดนิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

ได้มีความเห็นของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่จังหวัดนนทบุรี และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม 154 คน เข้าชื่อกันส่งความเห็นให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 มาตรา 172 วรรคหนึ่ง กล่าวคือไม่เป็นประโยชน์แก่การรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ทั้งคณะรัฐมนตรีก็ได้ประชุมปรึกษารื้อกันว่าการออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง หรือไม่ เพียงแต่ออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งความเห็นดังกล่าวมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ร่วมกันพิจารณา เหตุผลและหลักฐานของทั้งสองฝ่ายแล้วมีความเห็น

ว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534⁴

D
P
U

---

⁴ คำวินิจฉัย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 8 ลง 28 กรกฎาคม 2535 หน้า 22-3.

ประวัติของผู้เขียน

พ.ต.ต. ประเสริฐ สมบูรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2486 ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จาก วิทยาลัยครู จันทระเกษม เมื่อปีการศึกษา 2526 นิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีการศึกษา 2531 ปัจจุบันรับราชการเป็น สารวัตรงาน 1 กองกำกับการ 1 กองตำรวจสันติบาล 2 สำนักงานตำรวจสันติบาล กรมตำรวจ

.....